

241

n-20

150

2011-42

Горьковский техникум

Горьковский

1949

Горьковский

Горьковский техникум

Горьковский

1949

2703-72

5082-4h

ՄԵՏԵՆՆԵՂԵՐԸՆ

ՄԱՆ ԿԱՆՑ

ԿԱՄ

ՀԱՒԱՔՈՒՄՆ

ՕԳՏԱՅԵՐ ԵՒ ԶՈՒՆԸՔԱՒԻ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆՑ

ՏԳՈՑ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

3 ԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԴՈՒՍ երջանկու թիւնը սղոթիկուց աղէկ կրթըւելէն առաջ կուգայ. ինչպէս որ ամէն թշուառու թիւններուն ալ աղբիւրք՝ տղակուց գէշ կրթըւիլն է: Մէկը չիկայ որ առ խօսքիս ճշմարտութիւնը փորձով աեսած չըլլայ՝ թէ իրեն և թէ ուրիշներուն վերայ:

Եսոր համար ամէն ծնողք ալ փափաքելով որ իրենց տղաքը սղոթիկուց աղէկ սկզբունքներ առնեն, շատ բարի խրատներ կուտան անոնց, որպէս զի մեծնալէն ետքը անոնց սրտուղբ վայելեն: Բայց ինչ է պանծառը որ իրենց աշխատանքը շատ անգամ անօգուտ կըլլայ: Այսն զի տղաքը ան խրատներուն ուժը չեն հասկընար, ապա

241
դայ բարիքը առջնին չեն տեսնար, ուս-
տի շուտ մը կը ձանձրանան: Բանե բան
հանելով խօսք հասկընալը՝ խեղահամե-
րուն արբւած է. աղաք միշտ նխութական
օրինակներու կը կարօտին որ աղէկին հե-
տին, գէշէն ետ կենան: Աս օրինակներն
ալ երբոր իրենց հասակակիցներուն վը-
րայ կը սեռան, ան ստենը իրենց աւելի
գիւրին կերևոյ անոնց հետեւը:

Հաս աղէկ հասկըցեր են եղբարս բանե-
րըս Հմիտ անունով հռչակուոր գերմանա-
ցի քահանան, և մէկ քանի հօգեակը անձինք,
որ աս ՄԵՏԵՆԵԴԵՐԵՆ ՄԵՆԿԱՆՑ ըսած
զուարճալի ու խրատական Պատմութիւն-
ները շարագրեցին պարզ ու սիրտ շարժող
սճով մը. որ այլևայլ լեզուներ ալ թարգ-
մանւած ու շատ անդամ տպւած են քիչ
ատենի մէջ:

Ասոնցմով աղաքը պատկերքի պէն կը-
տեսնան՝ թէ առաքինութիւնը որչափ հար-
կաւոր, աղւոր, ու սիրուն բան է. անոր

Ներհանի՝ մոլուածիւնն ալ որչափ շնորհակար
ու զգուէլի է . ինչ կերպով մէկուն էակէն
պէտք է ըլլալ, և մէկալէն ինչպէս պէտք
է զգուշանալ:

Աս գեղեցիկ գանձարանը մեր աղջին
աղոցը ընծայել ուղեւով մենք ալ թարգ-
մանեցինք ընտրանօք, ու հետզհետէ կրտս-
րակնք: Յուսանք որ մենք ալ տեսնանք ա-
սոնց պտուղը մեր աղջին թէ աղոցը վերայ,
և թէ ան բարեպաշտներուն, որ առարի-
նաւ թեան ճամբուն մէջ հաստատ մնալու
համար՝ քաջալերու թեան և օրինակի կա-
րտաւ են: Աս պիտի ըլլայ մեր աշխատու-
թեանն ալ վարձքը՝ ի փառս Աստուծոյ:

241

Ո-20

ՈԹՈՆ

ԿԱՄ

Կ Ո Ր Ս Բ Ի Ը Ծ

Տ Ղ Ո Ւ Մ Ը

Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Վ Ե Ն Ե Տ Ի Կ

Ս Ո Ւ Բ Բ Ղ Ա Զ Ա Բ

—
1859

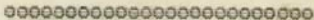
ՅԻՇԱՏԱԿ
ԲԱՐԵՊԱՇՏԻ ՈՒՐՈՒՄՆ
ՏԻԿՆՈՋ

Uppendly, of day R.

0000

Ո թ ՝ Ո ՛ Ն

Կ Ա Մ

Կ Ո Ր Ս Ը Ի Ա Ճ ՝ Տ Ղ Ա Յ

Գ Վ Ո Ւ Խ Ա

Միայն բարեպաշտութիւնն է մարդուս
ուրախութեան պատճառ :

ԴՆԱՆՈՒԲ դետին քովերը մեծ ան-
տասի մը մէջ առանձին տնակով կը
բնակէր թէոզորա անունով բարե-
պաշտ որբեարի կին մը : Ասոր էրի-
կը ձկնորս մըն էր, որ դեռ տարիքը
չառած վախճանեցաւ . ուստի թէոզո-
րային սրտին մեծ կսկիծն ալ աս էր
որ ապրելու բաւական բան՝ ու կա-
րողութիւն չունէր : Բովանդակ յոյսը
իբ մէկհատիկ սիրելի զաւկին վրայ

դրեր էր, որ վեց տարեկան տղայ մըն էր Աթոն անունով: Աս որբեւարի կիւնը որչափ որ աղբըրտցաւ, այնչափ ալ բարեպաշտութիւնն ու առաքիւնութիւնը աւելցաւ. « Աօղտէ ինծի, կըսէր, որ կարենամ իմին ամմէն օրւան ապրուստս դանալ, ու որդւոյս պահել աս անակը. ասկէ աւելի հարստութիւն պէտքը չէ ինծի: Աթոնս երբոր մեծնայ, հօրը արհեստը սորւի, ան ատեն առանց ինծի կարօտ ըլլալու իր գլխուն ճարը կըտեսնէ: Հարուստ ան մարդն է՝ որ գիտէ իր փափաքներուն չափ դընել ու քիչ բանով դոհ ըլլալ »:

Թէոգորան էրկանը մեռնելէն ետքը ձուկ որսալը վերջացուց. ուստի ձուկ բռնելու ցանցը, և ուրիշ ամմէն տեսակ ձկնորսութեան գործիքները տանը չորս դին երեսի վրայ ձգած էին. նաւակն ալ գետէն դուրս քաշած ու անակին մէկ կողմը կըթընցուցած կեցած էր: Ասոնք տեսնողին սիրտը կտոր կտոր կըլլար, ու կիմացւէր թէ խեղճ տունը տակնուվրայ եղեր է:

Բայց թէոզորան Աստուծոյ ասպարհնած, սկսաւ իր ձեռագործովը ասրուստը ճարել, և որովհետեւ աղէկ ուռկան շինել գիտէր, մէկ կողմանէ կը շինէր ու կը ծախէր ան տեղի ձկնորսներուն: Բոլոր օրը ասանկ աշխատելէն ետքը, շատ անգամ ինչպէս կէս գիշերն ալ ճրագի լուսով կաշխատէր:

Աթոնն ալ օրէ օր տարիքը առնելով միշտ կընայէր որ մօրը խօսքէն դուրս չելլէ, ու անոր սիրտը չի վշտացընէ, և բարակամիտ տղայ ըլլալուն՝ շուտով իմացաւ իրենց վիճակին խեղճութիւնը, ուստի իր կողմանէ կը ջանար որ միշտ մօրը օգնութիւն մը ընէ: Քանի որ կը տեսնէր իր մայրը տրտմութեան մէջ, մէկէն կը վազէր կիյնար գիրկը, իր սըղտի հասակէն վեր կընայէր որ մխիթարէ ուրախացընէ զինքը:

Օր մը թէոզորան երբոր պատուհանին դիմացը նստեր կաշխատէր, տեսաւ որ մէկը գէսը՝ ի իր անակը կողայ, նայեցաւ տեսաւ որ եկողը իր եղ-

բայրն է. անիկայ ներս մտածին պէս,
« Ը՛ն թէոգորա, ըսաւ, ահա քեզի
ձուկ մը բերի որ ասորւան կերա-
կուրդ ըլլայ. ինչպէս ես, աղէկ ես.
տղադ ինչպէս է »:

Թէոգորան մէկէն ոտք ելաւ, թո-
ղուց ձեռքէն ուռկանը, առաւ եղբորը
բերած ձուկը, ու սիրտը ելաւ, սկսաւ
լալով ըսել եղբորը. « Ի՞նչ խեղճութիւն
է քաշածս. էրկանս մահուանէն ետքը
աս տունը ասանկ մեծ ձկան երես տե-
սած չունէր »:

— Մայրիկ, կաղաչեմ մի ըր այդչափ,
ըսաւ Աթոն. ես խօսք կուտամ քեզի,
որ երբ որ մեծնամ նէ, այդպիսի ձրիկ
ներ այնչափ պիտի բռնեմ որ դուն
ալ զարմանաս, ու իմանաս թէ ես քեզ
որչափ կը սիրեմ »: Մայրը աչքները
սրբեց, ու զուարթութեամբ ըսաւ
տղուն. « Արդուսամ, որդեակ իմ, որ
խօսքիդ վրայ կը կենաս Ըստուծով,
և ձերութեանս ատենը զիս կուրա-
խայրնես. դու ես իմ մէկ հասիկ սր-
տիս միսի թարութիւնը, ա՛հ, թէ որ հօրդ

պէս բարեպաշտ առաքինի ըլլաս, անտան ինձի պէս երջանիկ մայր պիտի չըլլայ աշխրբիս վրայ» : Աթոն ալ նորէն խօսք տրւաւ :

Աշնան ատենները որ մը առաւօտանց կանուխ ելաւ խեղճ կնիկը՝ սկըսաւ աշխատիլ հիւսել մէկ ուսկան մը որ ան օրը կուզէր լըմնցընել, և հետեւեալ օրը ծախել ձկնորսի մը որ կարօտ էր ուսկանի : Աթոննալ մօրը հետ ելաւ նախաձաշիկը ըրաւ, առաւ սղտի կողովը, քաշեց զլուխը գնաց իրենց քովի անտառը որ կաղամախի պտուղ (բալամուտ) ժողվէ, վասն զի մայրը ան պտուղներէն ձէթ կը հանէր ձմեռւան իրիկունները վառելու համար : Աթոնի սիրտը անպատմելի ուրախութեամբ կը լեցուէր, երբոր իր սղտի կողովը լեցուն տուն կը գառնար, և ան օրը քանի մը անգամ գնաց ու եկաւ :

Աէսօրւան մօտ տղան անօթեցաւ, մայրն ալ կանչեց զինքը կերակուր ուտելու, զլուխ զլսի տրւած նստան մէկտեղ կանանչ խոտին վրայ ծառի

մը տակ, ախորժանօք սկսան ուտել
իրենց հացն ու կաթը:

Արքայի աղքատ սեղանին լումն
ցաւ, թէ ոգորա դարձաւ ըսաւ իր զաւ
կին. « Արդեակ, դուն ասօր ինչ վան
կէսօր շատ անդամ երթալով գալովդ
յոզնած ես. ուստի քիչ մը գլուխդ վար
դիր քնացիր աս կաղամախի ծառին
տակը կակուղ խոտին վրայ. ժամէ մը
ետքը ես կուգամ քեզի ձայն կուտամ.
մնաս բարով, անուշ ըլլայ քունդ» ըսաւ
ու ելաւ դնաց բանը: Արդու իրեք ան
դամ նորէն եկաւ նայեցաւ՝ ու դարձաւ
տեղը սկսաւ աշխատիլ:

Աթոն գլուխը թելին վրայ գրած,
կողովն ալ մէկ քովը, անուշ անուշ կրքը
նանար: Նարակ քառնին քանի որ կրփը
չէր՝ աղւոր ոսկեգոյն դեղին մազերուն
խոստայիքները կը շարժէին, ու անմեղ
աղանին կարծես թէ կը ծիծաղէր. իր
հրեշտակային դէմքին վրայ վարդի
պէս կը փայլէր անմեղութիւնը:

Թէ ոգորա երանի կուտար իրեն,
տեսնելով իր զաւկին անմեղութիւն

ները, ալ չի դիմացաւ, սիրտը եղաւ,
ծունկ չօքեցաւ, շնորհակալ եղաւ Աս-
տուծոյ համառօտ կերպով մը, ինչպէս
որ սովորութիւն ունէր ընելու ամէն
իրիկուն անկողին մտնելէն առաջ. ու
սկսաւ առաջ տանել իր բանը: Միա-
կերպ արտորնօք բանելէն վերջը, իրի-
կուն շեղած դորձքը լամբնցուց, ու
դնաց որ արթընցընէ Աթոնը. բայց
տղան չիկար: « Խեղճ տղայ, ըսաւ
մտքէն թէոգորան. կարելի է թէ ինքն
իրմէն արթընցեր է, ու արդելք չըլլամ
մօրս ըսելով դացեր է նորէն անտաօր
կաղամախի պտուղ ժողվելու, ահա
կողովն ալ հոս չէ, անտարակոյս այս-
պէս է»: Խեղճ մայրը չէր գիտեր թէ
զլսուն ինչ ձուն եկեր էր:

Աւստի առանց աւելի հօգ ընելու
իր զաւկին ինչ ըլլալուն վրայ՝ դար-
ձաւ սուներ առաւ ուռկանը, տարա-
ձեց տանը պատին վրայ, ու ինչ որ
վրան պակաս մնացած տեսաւ նէ
շակրտեց, ետքը ժողվեց պլեց, միտքը
դրաւ որ վաղը տանի տայ ձկնորսին:
Բայց Աթոնը չերեցաւ:

Իրիկունն եղաւ, մութը կոխեց, եւ կող դացող շիկայ. ան ատեն խեղճ որբեաբիին մտմտութրառաւ: Ալաւ կղպեց տանը դուռը, դրաւ բանալիքը անանկ տեղ մը որ տղան դիտէր, ու դնաց փնտրուելու անտառին մէջ: Տեղ չիմնաց որ չինայի. քանի քանի անգամ կեցաւ կանչեց տղան իր անունովը, բայց սպասասխան տրւող չիկար:

Ան ատեն տարակոյսը սրտեց զինքը. սկսաւ ինքնիրեն մտածել ու ըսել. «Չըլայ թէ գժբաղդութիւն մը հանդիպած ըլլայ տղուս. չըլայ թէ գետինն եզերքը դացած ըլլայ խաղալու, որ ես իրեն այնչափ սաստիկ արգիւլեր եմ. ա՛հ, ինչ սխալի ընեմ թէ որ մէջը ինկած խղղըւած ըլլայ նէ »: Քանի դնաց որտին գողը աւելցաւ. վաղեց դնաց գետին քովը, որ կարելի է թէ ձկնորսի մը քով գտնէ զինքը՝ բայց ոչ ձկնորս տեսաւ, ոչ տղան, և ոչ մէկ նշան մը: Ան ատեն բողբոլին խոռված, դնաց դիմացի գեղը լալով ողբալով. ամմէնքը դլուխը ժողվեցան, սկսան

ցաւակցիլ . մանաւանդ թէ ոգորային եղբայրը շատ տրամեցաւ ան պանչելի տղուն կորսուելուն վրայ : Մէկուն մէկալին հարցրեցաւ՝ արդեօք տեսնող եղան թէ չէ . բայց ոչ տեսնող կար, ոչ գիտցող : Են կտրիճ՝ մարդիկը շուտ մը ցրուեցան դաշտերուն անտառներուն մէջ և գետին քովերը որ գանեն, բայց բոլոր աշխատանքին սարապ ելաւ , տեղ մը չկարուեցաւ :

Արբոր մութը կոխեց , խեղճ սղորմելի թէ ոգորան լալով ողբալով ելաւ տուն դարձաւ :

« Մի յուսահատիր բոլորովին , բնաւ իրեն ձեր ձկնորսին մէկը . դեռ յոյս կայ տղուդ գտելուն : Աս չեմ կարծեր թէ գետը ինկած ըլլայ , ինչու որ բաւական խելք ունէր տղադ , ու գիտէր թէ գետին քովերը խաղալը փորձանք մը կրրնայ բերել իրեն դրստուն . թէ որ ինկած ալ ըլլայ նէ , շուտով կիմացւի , վասն զի ջուրը կրտանի զինքը հոն վարը ծանծաղը կրձգէ , ինչպէս շատ անգամ հանդիպեր է » :

Աս խօսքերը թէոզորային սիրտը չիմսիթարելէն ետքը ցաւերն ալ աւելցուցին : Աւստի սիրտը կոտորած շնորհակալ եղաւ ձկնորսներուն ու աուն դարձաւ :

Անկարելի եղաւ իրեն ան գիշերը աչւրները դոցել քիչ մը հանդիլ անոր համար բոլոր լացով ու տրտմութեամբ անցուց : Առաւօտը լուսցածին սէս մէկէն ելաւ գնաց նորէն տղան փնտռելու գետին քովերը, կրփափաքէր որ գոնէ իր որդւոյն մեռած մարմինը գտնէ ջրին մէջ, վասն զի միտքը դրեր էր որ անտարակոյս խղզըւած սխաի ըլլայ . բայց խեղճ որբեւարին աս դառն մսիթարութենէն ալ զրկուեցաւ : Անկէ վերջը օրերով նորէն կերթար կրքալէր ան գետին քովերը իր կորսընցուցած զաւակը փնտռելու : Շատ անգամ ձկնորսները վեր վար երթալու ատեն կրտեսնային խեղճ կինը որ աչւրները արցունքով լեցուած կրպըտըտէր, և սրտերնին շարժելով կրքաջալերէին ու յոյս կուտային իրեն :

Վերջապէս տեսնելով որ բոլոր իր
ըրած աշխատանքը օգուտ մը չունի,
ան դժբաղդ մայրը ալ շիփընտուեց իր
մէկ հատիկ սիրելի որդւոյն մարմինը :
Իր եղբայրը ան նեղութեան ատենը
ձեռքէ շիթողուց զինքը . շատ անդամ
կերթար կուզար զինքը կըմխիթարէր :
Թէոդորան մինակ մնացած ատենը
սրտին ցաւը աս կերպով միայն քիչ մը
կըփարատէր, և կըսէր. « Նրկանս ատե-
նէ դուրս մեռնիլը իմ զընուս կայծակ
մը եղաւ . մէկ որդի մը ունէի որ բոլոր
յոյսս անոր վրայ էր, թէ օր մը զիս
պիտի մխիթարէ, ան ալ ասանկ ցա-
ւալի կերպով ձեռքէս ելաւ : Թէ որ իմ
յոյսս Մատուած, և մխիթարանքս իրեն
սուրբ կամքը չըլլար, ես ինչվան հի-
մա ուրիշ յուսահատութեան մէջ ըն-
կած էի : Բայց իմ տէրս Մատուած
է . մենք Մատուծոյ հրամանին գէմ
չենք կըրնար կենալ » :

Արբոր իր դրացի կնիկները կուզայ-
ին զինքը տեսնելու ու մխիթարելու,
ինքը յանցանքը իր վրան առնելով կը-

սէր, թէ ինչպէս որ պէտք էր նէ աղէկ
հոգ չիտարի իմ զաւկիս վրայ, «Դուք
որ զաւկի տէր էք, կըսէր իրենց, ա-
ղէկ աչք ունեցէք վրանին, ու մինակ
մի թողուք, վասն զի չիկարծած ա-
տեննիդ գլուխնին փորձանք մը կու-
գայ» :

Թէոզորան որ երկանը մահուանը
վրայ արդէն քիչ մը հիւանդ էր, հիմա
աս երկրորդ ցաւալի դիպուածով բողո-
բովին հիւանդացաւ :

Ամէն անգամ որ երեսը գեղնած
ու տկարացած սուգի գցեստով ժամ
կերթար, գեղի կնիկները կըսէին իրա-
բու, թէ «Ատ խեղճ կինը այսպիսի ցա-
ւով շատ չիդիմանար կըմեռնի, ան-
տարակոյս եղիք որ անիկայ աս ձմեռս
չիհաներ» :

Շատ անգամ ան գեղին աւաղերէցը
գնաց զինքը միսիթարելու : Աս մարդը
թէպէտև խոր ծերութիւն հասեր էր,
բայց բոլոր ժողովուրդը իր զաւկը-
ներուն պէս կըսիրէր. և հօր պէս կըզը-
թար խեղճերուն վրայ, ու աղբատ-

ները ձեռքէն եկածին չափ առատ ողորմութեամբ կը հոգար: Օր մը ժամուն մէջ տեսաւ որ թմեռողորան երեսին գոյնը նետած, գլուխը կախած, աղօթագիրքը ձեռքը, ծունկ չորած կուլար. սիրտը չիղիմացաւ, ժամկոչին ձեռքովը իմաց բրաւ իրեն՝ որ պատարագը լամննալէն վերջը իր խուցը գայ. ելաւ գնաց: Ան միջոցին աւագերէցը աթոռին վրայ նրստեր հարկաւոր բան մը կը դրէր. իր առաքինական կերպարանքը ու ձերմակ մտղերը նայողին պատկառանք մը կը բերէին և սրբութիւնը յայտնի վրան կերենար:

Թմեռողորային ներս մտնելը տեսածին պէս, մէկէն ոտք ելաւ, հրամցուց որ նստի, և խնդրեց որ քիչ մը համբերէ ինչպան ձեռքի բանը դրէ լամննացնէ: Արեն գրելու ատենը թմեռողորան պատին վրայ կախած պատկերը մը տեսաւ. գեղեցիկ ոսկեզօծ շրջանակի մը մէջան քաշուածքին քանի որ կրնայէր այնչափ սիրտը կեղտար, և արցունքները կը թափէին: Բա՛հանան երբ որ բանը լամննացնէ:

նոս

2703-72

մընցուց՝ դարձաւ ըսաւ թէ՛ողորային.
« Կարծեմ թէ ատ սղտի սլատկերբին
կըհաւնիս կոր. ինչպէս, շատ ախորժե-
ցա՛ր թէ չէ:

— Հրամար ես հայր սուրբ, շատ ա-
խորժեցայ, ըսաւ թէ՛ողորան. աւելի ա-
նոր համար որ կարծես թէ իմ քաշած
ցաւերուս օրինակն է:

— Ի՞նչ բանի վրայ է, զիտես թէ չէ:

— Ի՞նչ բան է. սուրբ Աստուածա-
ծինը խաչին տակը նստած կուլայ կոր
իր մէկ հատիկ զաւակը որ Հրեայք մե-
ռուցին: Շխտակը բան, ես կենացս
մէջ ասանկ աղւոր սլատկերք տեսած
չէի:

— Ատ բանը, սիրելի որդեակ, պէտք
է քեզի մեծ մխիթարանք ըլլայ: Յիսուսի
մայրը քեզի մեծ օրինակ է, թէ սաս-
տիկ տրամու թեան, և թէ Աստուծոյ կա-
մայը կատարեալ համակերպութեան:
Սայէ ինչպէս աշխրները արցունքով
լեցուած ցաւազին կերպով երկինք կը-
նայի. անով կիմանաս թէ ինչ սոսկալի
տրամու թեան մէջ է սիրտը իր մէկ հա-

տիկ սիրելի որդւոյն կորստեանը վը-
րայ : Ասայէ ինչ կերպով ձեռվոնները
կուրծքին վրայ դրած է. կեցուածքը ինչ
սպարկեշտ . իր սուրբ երեսին վրայ ինչ
սքանչելի անմեղութիւն ու խոնարհու-
թիւն : Վլխուն վրայի լուսեղէն սսակն
ալ իր սիրով ու համբերութեամբ քա-
շած նեղութիւններուն համար տրուած
է իրեն . որ հիմա Քրիստոսի հետ մէկ
տեղ երկինքը կուրախանայ : Քու հի-
մակուան վիճակդ, սիրելի զաւակս, շատ
նմանութիւն ունի Աստուածածնայ քա-
շած նեղութիւններուն : Ղուս ալ հի-
մա կուլաս կրցաւիս քու էրկանըդ և
որդւոյդ մահուանը վրայ . դուն ալ
ցաւով ու տրամութեամբ լեցուած
կին մըն ես . բայց իրեն համբերու-
թիւնը տեսնելով, պէտք է մտիթարախ
ու սիրտ առնես : Թէ որ դուն ալ իրեն
պէս վշտացեր ես, իրեն պէս ալ բոլոր
սրտանց ասպաւինէ Աստուծոյ կամա-
ցը, իրեն պէս երկինք նայէ, ու սրտանց
սպաղատէ իրեն խոնարհ ու ցաւազին
սրտով, որ քեզի ուժ տայ իրեն սիրուն

Համար քաշած վիշտերուդ Համբերե-
լու : Հաստ անդամ կրղարմանանք մենք
ան մարդիկներուն վրայ որ աշխրրբիս
նեղութիւններուն առանց վրդովելու
Համբերեցին . բայց աս բանիս էն կա-
տարեալ օրինակը սուրբ Աստուածա-
ծինն է՝ որ խաչին տակը սքանչելի
Համբերութեամբ կեցեր կրտեսնէր իր
սիրելի որդին շարագործի պէս մեռնելու
դատապարտուած :

«Աղէկ զիտէր թէ իր որդին Աս-
տուած է . զիտէր թէ մարդկանց միայն
բարիք ըրեր է , և ան ապերախաները
իրենց նախանձէն միայն դատապար-
տեր էին զինքը . բայց ինքը ամենեին
չիզանդատեցաւ : Յիսուս մեռնելու
ատենը իր թշնամեացը ըրածներուն
թողութիւն ուղեղովը Հասկրցուց Աս-
տուածածնայ որ ինքն ալ նոյնպէս ընէ :
Արեմն , որդեակ իմ թէոգորա , նայէ
որ դուն ալ աս ճամբան բռնես , ու
սուրբ Հաւատքին սորվեցուցածին հե-
տեւելով սիրադ ամբցուր . Հաստատ
մխարդ դիր , թէ Աստուած ինչ բան որ

խրկեց քեզին՝ քու աղէկութեանդ համար խրկեց : Աշխրբքիս վրայ առանց Աստուծոյ կամացը տերև մըն ալ չիշարժիր . իր ձեռքն է շարէն բարիք հանել , ու մեզի վնասակար երեցած բաները օգտակար ընել : Չէ սիրելի , չէ , չըլլայ թէ յուսահատիս ցաւէդ , միշտ մտածէ քու յաւիտենական վախճանդ : Ինչ բան է աս ողորմելի աշխրբքիս վրայի քիչ մը ատենական քաշած նեղութիւննիս ան ուրախութիւններուն դիմացը , որ ետքը երկինքը պիտի վայելենք օր մը : Մարդուս առաքինութիւնը նեղութեան մէջ կերևնայ կըսէ սուրբ առաքեալը : Այլէ Աստուածածնայ վրայ . բոլոր իր կեանքը ցաւով ու նեղութեամբ անցուցեր է : Իր միածին որդին ծնածին պէս պէտք եղաւ որ օտար երկիր փախչի՝ Հերովդէսին ձեռքէն իր զաւակը խաղըսելու համար : Արբոր Հրէաստան դարձաւ իր զաւակը մեծցընելու հետ էր ինչպիսի երսուուն տարի : Այնչափ ատեն քաշուած կենալէն ետքը՝ մեր փրկիչը քարոզու-

Թիւն ընելու եղածին պէս՝ նախանձէն
ու բամբասանքէն զատ ուրիշ փոխա-
րէն չունեցաւ այնչափ բարկքներուն
տեղը, և վերջը վերջը իր սուրբ կեան-
քը խաչին վրայ լըմընցուց: Կրաւ է
մեծ ուրախութիւն ունեցաւ սուրբ Մս-
տուածածինը՝ երբոր իր միածինը յա-
րութիւն առած տեսաւ. բայց Յիսուս
չուտով դնաց երկինք, և թողուց մայրը
աշխրբքիս վրայ սուրբ Յովհաննէս
աւետարանչին յանձնելով: Արտեմնա՞ն
որ Յիսուս ալ շարչարանքով մտաւ ար-
քայութիւն. նոյնպէս Մստուածածինն
ալ անոր հետեւելով, ետքը խմեց ինքն
ալ ան նեղութեան լեզի բաժակը:

«Մսանկ ալ ուրիշ բոլոր սուրբերը
որ արիութեամբ պատերազմեցան, ար-
քայութիւն հասնելու համար նեղու-
թեան ճամբէն զատ ուրիշ ճամբայ
չիղըտան: Աւստի պէտք է դուն ալ քու
նեղութիւններուդ սիրով համբերես,
որ Մստուծոյ առջև վարձք ունենաս»:

Բարեպաշտ Թէոդորան ամենայն
սիրով ու խոնարհութեամբ մտիկ ըրաւ

իր քահանային խրատը : Աչքը միա-
կերպ սրահներին վրայ էր , և կար-
ծես թէ բոլոր լսածները տեսածովը
կըհաստատէր . և քանի որ Աստուա-
ծածնայ քաշածները աւելի մտածեց
նէ՛ իր սրտին ցաւերն ալ այնչափ հան-
դարտեցան :

« Հրամար ես հայր սուրբ , ըսաւ ,
հիմա կիմանամ թէ պէտքը չէ այսչափ
ցաւիմ . աս կերպով ես իմ ցաւերս
փոխանակ սրահներնելու կաւելցրնեմ
փուճ տեղը : Ասկէ վերջը ես զիս Աս-
տուծոյ կամայը կըլսանձնեմ , ինչպէս որ
սուրբ Աստուածածին ըրաւ : Իմ սրտիս
միսի թարանքը աղօթքը պիտի ըլլայ . վասն
զի կիմանամ թէ Աստուած միայն կըր-
նայ ինձի ուժ տալ ամմէն նեղութեան
սիրով համբերելու : Ասկէ վերջը ամ-
մէն օր բոլոր սրտանց պիտի ըսեմ Քրիս-
տոսի հետ մշտեղ ան խօսքը որ ըսաւ
իր երկնաւոր Հօրը ձի թենեաց լեռը ,
« Չէ թէ իմ կամքս ըլլայ , հապա քու
կամքդ » :

— Աստուծոյ խաղաղութիւն , սիրելի թէ՛ ո-

դորա, քու առաջադրութեանդ վրայ,
ըստ աւագերէցը. առ տար սոս պզտի
պատկերքը, տանդ մէջ տեղ մը կախէ:
Քանի որ վրան նայիս, միտքդ դայ
ստ առաջադրութիւնը որ հիմա ըրիր:
Ըս պատկերքս քեզի թէ յիշելիք և թէ
խրատ ըլլայ: Մարդս իր յոյսը միայն
Ըստուծոյ վրայ պիտի դնէ, չէ նէ՝
մարդիկ այնչափ կարողութիւն չունին
որ մերմեծամեծ ցաւերը անցընեն. միայն
երկինքը կրնան անոնք մոռցըլի»:

Ըս հոգեշահ խօսակցութիւնը մեծ
մխիթարանք եղաւ խեղճ որբեարիին
ցաւած սրտին. ուրախութեամբ տունը
դարձաւ, և համբերութեամբ սկսաւ
քաշել իր նեղութիւնները: Բայց քա-
նի որ կըտեսնար ան ծառը՝ որուն
տակը իր մէկ հատիկ սիրելի Աթոնը
վերջի անգամը քնացեր էր, բոլոր մար-
մինը փուշ փուշ կըլլար ցաւէն: Ըն-
ատենը բան մը մտածեց որ իր սըր-
տին քիչ մը մխիթարանք ըլլայ: Ըս-
տուածաձնայ պատկերքը առաւ կա-
խեց կաղամախին վրայ, որ ան ծառը

տեսնելու ատենը շատ շխարովն « Աւրիշ մայրերը, կրսէր ինքնիրեն, իրենց մեռած զաւկրներուն վրայ գերեզմանի քարեր կը ձգեն. ես իմ Աթոնիս գերեզմանը աս ծառս պիտի սեպեմ եղեր . Աստուածածնայ պատկերքը ինձի սորվեցրնէ, թէ Աստուծոյ համար ինչպէս սիրով քաշելու է : Ինչպէս որ ինքը մինակ կըրնայ հասկընալ իմ ցաւերուս մեծութիւնը, ասանկ ալ ինքը միայն զիս կըրնայ մսիթարել » :

Քանի մը օրէն ետքը նորէն տեսնուեցաւ առաքինի աւագերէցին հետ, ու զուրցեց պատկերքին բանը. ան ալ իրեն բանեցուցած խելքը գովեց : Ան միջոցը աւագերէցը զիմացի կիրակին տալու քարոզը սերտելու հետ ըլլալով, կարգամ ըսաւ քեզի աւետարանին ան խօսքերը որ կիրակի օրը պիտի մեկնեմ .

« Յիսուս տեսնելով ժողովրդեան բազմութիւնը, ելաւ լեռը, ու երբոր նստաւ մօտեցան քովը իր աշկերտները, ան ատեն ինքն ալ սկսաւ խրատել զիրենք ու ըսել .

« Արանի՛ հողուլ աղքատներուն ,
վասն զի արքայութիւնը իրենցն է :

« Արանի՛ հեղերուն , վասն զի աշ-
խարհք անոնք կրժառանդեն :

« Արանի՛ անոնց որ սուգի մէջ են ,
վասն զի անոնք պիտի մխիթարւին :

« Արանի՛ անոնց որ անօթի ու ծա-
րաւի են արդարութեան համար , վասն
զի անոնք պիտի կրչտանան :

« Արանի՛ ողորմածներուն , վասն զի
անոնք ողորմութիւն պիտի գանեն :

« Արանի՛ անոնց որ սրտերնին մա-
քուր է , վասն զի անոնք զԱստուած
պիտի տեսնեն :

« Արանի՛ խաղաղարարներուն , վասն
զի անոնք Աստուծոյ որդիք պիտի
ըսին :

« Արանի՛ անոնց որ արդարութեան
համար հալածանք կրքաշեն , վասն զի
արքայութիւնը անոնցն է :

« Արանի՛ ձեզի , երբոր նախատեն ու
հալածեն զձեզ , ու ամմն շարիք փուճ
տեղը խօսին ձեր վրայ իմ անուանս
համար . ցնծացէք ու ուրախ կեցէք ,
վասն զի վարձքերնիդ շատ է երկինքը » :

«Ասեցիր Քրիստոսի ըսած խօսքերը, քրիստոնէին նշանը համբերելն է. ամէն օր մէյմէկ առիթ ունինք բան մը քաշելու, թէ որ ուզենանք վարձք վաստակիլ: Աւստի սրտերնիս աշխրոքէ հեռացընելու համար, սիրով համբերենք մեր ունեցած նեղութիւններուն»:

Հնոր հակալ եղաւ թէոգորան քահանային զուրցածներուն, ու դարձաւ աուն:

Անկէ վերջը թէոգորան քանի որ կաղամախի ծառին վրայի պատկերքին կընայէր, սիրաբը մտիթարութեամբ կը լեցւէր: Հասանգամ կերթար աղօթքրան պատկերքին դիմացը կընէր. և ան ծառը իրեն ժամի պէս տեղ մը եղաւ, որ նեղութիւն մը իմանալուն պէս հոն կը վազէր մտիթարուելու համար: Բոլոր սրտանց ինքզինքը Աստուծոյ կամացը յանձնեց, որ իր որդին այսպիսի յանկարծական ու ցաւալի կերպով առաւ ձեռքէն: Հուտ շուտ խոստովանիլն ու հաղորդւիլը իր սրտին խոցերուն մէյմէկ զօրաւոր դեղեր եղան:

(Օր օրվան վրայ անանկ աւելցաւ՝ իր
հողեոր գանձը որ մարմնաւոր բարիք-
ներէն զրկուիլը աչքին դիմացը բան
չէր երևնար: Իր նեղութեան ատեն,
ները շատ անգամ կըսէր ինքնիրեն.
«Մ՛հ թէ սրչափ երջանիկ է մարդ, երբ
որ բոլոր սրտով Աստուծոյ կապաւի-
նի: Արբոր մէկ հողի մը կըցածին շափ
կըսիրէ զանկիայ՝ որ միայն արժանի
է մեր սիրուն, ինչ զարշելի բան կերև-
նան անոր աչքին առջևը աշխրբիս
ուրիշ բաները»:

ԳՄՈՒԽ Բ

Աստուած իր ծառաները ձեռքէ
չի թողուր :

Ըն ատենն որ թէոզորային աչքէն
արցունքը չէր սրահսէր իր զաւկին կոր-
սըւելուն վրայ , Աթոնը ողջ առողջ և
ամմէն յաջողութեամբ հարիւրաւոր
մղոն տեղ քալելով հասեր էր ինչվան
Վեննա Նեմցեստանի մայրաքաղաքը ,
և իջեր էր փառաւոր սրանդոկ մը որ
կարծես թէ թագաւորի սրալատ էր : Զոն
իր պատրուած խեղճ լաթերուն տեղը
ազնիւ զգեստներ հագած՝ հարուստ
մարդու զաւկի մը պէս , ազնուական
տղու կրթութիւն առնելու ետեէ էր :
Այս փոփոխութիւնը եղաւ աս կեր-
պով :

Աթոն քիչ մը ատեն կաղամախի
ծառին տակը քնանալէն ետքը արթըն-

ցաւ , առաւ իր կողովը , և մօրս արդեւք
չըլամ ըսելով , ելաւ դնաց անտառը կա-
ղամախի ծառին պտուղը ժողվելու : Բիշ
մը բան ժողվելէն ետքը կողովը լե-
ցընել ուզելով երբօր ասդին անդին
կըսարտըտէր , առանց խմանալու ճամ-
բան կորսընցուց . ուստի փոխանակ ետ
դառնալու , սկսաւ աւելի առաջ եր-
թալ : Խել մը ատեն ասանկ քալելէն
վերջը՝ հասաւ Ղանուբ գետին եզերքը
որ անտառին մէկալ ծայրն էր : Տեսաւ
որ խել մը մարդիկ կեցեր կըստասեն
նաւակի մը որ ճամբորդները անդին
պիտի անցընէր : Ըստնց մէջ տղաք ալ
կային , որոնք խաղալով աւաղին մէջ գոյն-
զ գոյն քարեր կը փնտռէին , ու դանալ-
նուն պէս կըտանէին ուրախութեամբ
իրենց ծնողացը կըցըցնէին : Աթոն աս
պզտի տղաքը տեսնելուն պէս զարմա-
ցաւ մնաց . անոնք զինքը իրենց քովը
կանչեցին , վրան թափեցան ու սկսան
ասդիէն անդիէն բաներ հարցընել , ու
նայիլ թէ ինչ կայ կողովին մէջը :

Աթոն թող տըւաւ որ նային : Ըստնց

մէջէն Մարիամ անունով աղջիկ մը՝
Ոթոնին տարեկից՝ մէկէն վազեց մօրը,
«Այլ մայրիկ, ըսաւ, նայէ ինչ աղւոր
պտուղներ կան աս աղուն ձեռքը. կար-
ծեմ թէ շաղանակ է:

— Ըէ, ըսաւ Ոթոն, ասիկայ շաղա-
նակ չէ, կաղամախի ծառին խողակն
է. բայց աս ալ կըրնայ ուտիլ. կու-
ղէք ուտել:

— Հա, հա, ըսին ամիւնքը մէկ բե-
րան, տուր մեզի»:

Ոթոնն ալ առատութեամբ բաժնեց
ամիւնուն: Ըէր կարծէր թէ ինքը ա-
նանկ բան մը ունենայ որ ուրիշները
փափարին անոր. ինչե իցէ, ասոր ա-
նոր տալով կողովը պարպուեցաւ. և
Ոթոն կուրախանար որ կտոր մը վայ-
րի պողով կըցաւ այնչափ տղաք ուրա-
խացընել. մէկ կողմանէ ալ չէր կշտա-
նար մէկուն մէկային հաղուտը դի-
տելէն: Անոնք ալ շուտով հետը բա-
րեկամացան, ու տղան կողովը պա-
րապ ետ չիդարձընելու համար, լե-

յուզին մէջը խնձոր, տանձ, բնկուղ ու սալոր :

Աթոն ինչպան ան օրը ձկնորսի նաւակներէն զատ ուրիշ նաւակ տեսած չէր . անոր համար ան ճամբորդներուն նաւը իրեն մեծ բան երեցաւ . ու սկսաւ հետաքրքրութեամբ նայիլ : Տեսաւ որ աս շարժուն տունը իրեն մօրը տնակէն շատ մեծ էր : Տղաքը ձեռքէն բռնեցին տարին զինքը նաւը : Մարիամ իրեն ծնողացը վարձած խուցը տարաւ Աթոնը . « Ա՛հ , ըսաւ Աթոն զարմանալով մը , ես կարծէի թէ աւագ երէցին խուցէն ետքը աշխրաբխ վերայ էն փառաւոր խուցը մեր տունն է . հիմա կիմանամ որ խաբւեր եմ եղեր , ով գիտէ , դեռ ինչ բաներ կայ որ ես ամենեւին տեսած չեմ » :

Մարիամ իր բարեկամին զարմանքը աւելի շարժելու մտքով , հանեց մէկիկ մէկիկ ցրցուց իր տեսակ տեսակ խաղալիքները , որ ծնողքը իրենց քաւրած երկիրներէն գներ էին : Աթոնին

բերանը ալ խօսք չիմնաց զուրցելու ,
վասն զի տեսածները բոլոր նոր էին
իրեն համար . աս պատճառաւ նայելու
հետ ըլլալով մտոցաւ նաւէն դուրս ել-
լելու որ տուն դառնայ : Ան միջոցին որ
ինքը խաղալիքները նայելու հետ էր ,
նաւաստետը նշան տրւաւ որ նաւը
ճամբայ ելլայ . ամմէնքը մտան նաւն
ու սկսան երթալ :

Առջի բերանը օտար տղուն հոն գլտ,
ւիլը ամենեւին մէկուն աչքին չիզար-
կաւ . վասն զի ճամբորդները կարծեցին
թէ աս տղան իրենցմէ մէկունն է . այս-
պէս մէկմէկու կարծելով ձայն չիհա-
նեցին : Արբոր նաւը խել մը տեղ ա-
ռաջ դնաց , Աթոն իրիկւան դէմ սկսաւ
լալ ու աղաչել նաւավարներուն , որ
զինքը ցամաքը հանեն ու երթայ գլտ
նայ իր մայրը :

Աս բանէս մեծ շփոթութիւն ընկաւ
ճամբորդներուն մէջ : Անիկ մարդիկը
սկսան խղճալ ու ցաւիլ տղուն ու իրեն
մօրը վրայ . տղաքը իրենց բարեկա-
մին զիպուածով հետերնին մնալը տես-

նելով սկսան ծիծաղիլ ուրախանալ . նաւաւարները որ տղուն լալուն ամենին մտիկ չէին ընէր, գլուխնին տաքցած սկսան սաստել իրեն ըսելով. [Թէ որ ձայնդ վար չիքաշես՝ հիմա դքեղ ջուրը կընեստենք, որ երթաս ձկներուն կերակուր բլաս : Խոտլութիւնը չի դադրեցաւ ինչման որ նաւաւետը եկաւ՝ բռնեց տղուն ձեռքէն մէկդի տարաւ, ու ծանրութեամբ մը սկսաւ խօսիլ հետը ու ըսել . « Դուն սր քաղքէն կամ գեղէն ես, ըսէ ինծի տեսնամ » :

Տղան դողգրգալով սրատասխան աղւաւ, [Թէ « Աս ոչ քաղաքացի եմ, և ոչ գեղացի :

— Մէկ տեղ մը կըրնասիէիր [Թէ չէ :

— Հրամներ ես, բայց մեր տունը անտառին քովն էր, գեղին մօտիկ :

— Ի՞նչ է աս գեղին անունը :

— Գեղին անունը չեմ գիտեր : Իմ մայրս անոր անուն մը չէր խտար :

— Գոնէ աս ըսէ ինծի, քու ծնողացի անունը ի՞նչ է :

— Գարձաւ ըսաւ լալով Ոթոն, « Պարոն, ես հայր չունիմ. մէկ քանի ամիս կայ՝ իմ հայրս մեռած է, որ զիս խիստ կը սիրէր. մօրս անունը Տէոզորա է, որ կաղամասի ծառին քովը կը բնակի:

— Իր մականունը ինչ է:

— Սականուն չունի. վասն զի մականունն տալու սովորութիւն չիկայ մեր տեղը. մայրս ինձի կըսէր թէ մականունն տալը մարդիկ մէկզմէկ ծաղը ընելու համար գտեր են »:

Նաւասպետը տղուն աս զուրցածնեւրէն բան մը չի հասկընալով, ինչ ընելիքը չէր գիտէր: Սկսաւ նեղանալ ու ոտքը գետինը զարնելով ըսել. « Ուսկից ալ եկաւ մտաւ աս տղան իմ նաւս »:

Ըն միջոցին նաւը գետին ընթացքովը կըսկի սէս առաջ կերթար. նաւասպետին ալ տարակուսանքը քանի կերթար կաւելնար. կը դառնար կըսէր քովիններուն. « Շիտակը, շատ կը փափարիմ որ սա տղան հասցընեմ իր խեղճ որբեարի մօրը ձեռքը: Բայց որովհետեւ անտառներէն ուրիշ բան

շիկայ , ցամաքին մօտենալս անօդուտ է » :

Վերջապէս արևը մտնելու վրայ էր , մէյմըն ալ հեռուէն տեսնուեցաւ գեղի զանգակատան մը ծայրը :

Նաւապետը կուղէր կեցընել նաւը , ցամաքը ելնել , երթալ գեղին մեծերուն հետ խօսիլ ու տղան իրենց յանձնել որ մօրը ձեռքը հասցընեն :

Մարիամին հայրը պարօն Վալըսւած՝ հարուստ վաճառական մըն էր . հետը շատ սնտուկներով ստակ ու զանազան սուղ բաներ ունէր : Վասնդիան ատենները Գերմանիան պատերազմներու պատճառաւ տակն ու վրայ էր , և թշնամին ան տեղւանքը մօտեցած էր . ասոր համար թէ պարօն Վալըսւած թէ մէկալ ճամբորդները Գանուբ գետին վրայէն կրփախչէին հեռու տեղւանք կերթային որ իրենք զիրենք խալըսեն :

Ըս պարօնը նաւապետին մօտեցաւ , « Ըս ալ կրփախաքիմ որ ժամ մը առաջ աս տղան իր մօրը ձեռքը հասնի ,

ըսաւ. բայց կարծեմ թէ Հիմա ասանկ
բան մտածելու ատեն չէ. թող որ շատ
դժար է աս գեղին մէջ անանկ մարդ
մը գանկը որ տղան անփորձ մօրը
ձեռքը հասցընէ : Ափսոս, որ շատ
հեռացանք տղուն մօրը բնակած տեղ
ւանքէն. վասն զի աս գեղի մարդիկը
ան գեղին մարդկանցը հետ երթեւե-
կութիւն ալ չունին : Աս ալ զի-
տես որ թշնամիին խելքը միտքը ժամ
մը առաջ Վանուբին ճամբաները գո-
ցել է : Ասոր մը ուշանալով կրնայ
բլալ որ թշնամիներուն ձեռքը իյնանք :
Ինծի կերևնայ որ չէ թէ միայն չիկե-
նանք, հապա նաև ամենայն կերպով
ջանանք ժամ մը առաջ տեղերնիս
հասնելու : Հիմա որ հալը յաջող է,
զիշերն ալ լուսընկայ է, պէտք է
զիշերով ալ ճամբայ ընենք» :

Աստալարները ոտք ելան ըսին, թէ
զիշերը ճամբայ ընելու սովորութիւն
չունինք : Բայց երբոր պարոն Ալբ
աղէկ բարի ձեռք խոստացաւ իրենց,
յանձն առինու սկսան լուսընկային լու-
սովը առաջ երթալ :

Մտաւորը գեղ մը հասան. նաւապետը ելաւ դուրս, դնաց մէկուն մէկալին աղաչեց որ Սթոնը առնեն ու մօրը խրկեն. շատ աշխատեցաւ համոզելու թէ անով մէկ մեծ բարեգործութիւն մը ըրած կըլլան. բայց անոնք ամմէնքն ալ ըսին, թէ ասանկ վտանգաւոր ատեն չիճանչցած տղայ մը չենք առներ. թող որ չորս դին պատերազմ կայ, մենք տղան ընտ՞ր տեղը հասցընենք. հասլա թէ տղան ինչվան ետքը քովերնիս մնալու ըլլայ նէ, ինչ ընենք. մը թողունք, որ մեր քովը ատանկ խեղճեր չեն պակսիր, մանաւանդ պատերազմին պատճառաւ, որ բոլոր մեր ձեռքը կընային:

Վտապետին ճարը հասած, դարձաւ եկաւ նաւը, ու երան ճամբայ. բայց յոյսը չիկտրեց: Մէկ քանի ժամէն ուրիշ գեղ մը հասան գետին մէկալ կողմը, ու դարձուցին նաւը գէտ ՚ի հոն նորէն ցամաքը ելելու: Մէյմըն ալ յանկարծ ձայն մը լսեցաւ, ամմէնուն սիրտը գող ելաւ. պարսն Վալը՝ Մտ թընդ-

անօթի ձայն է» ըսելուն չիմնաց, եւ
տեէն իրեք չորս մըն ալ լռուեցաւ. « Հո-
ղիդ սիրես՝ նաւապետ, սկսաւ կանչել
պարօնն Ալալը, կենալու ատեն չէ,
չէ նէ ամմէնքս կըկորսուինք »:

Բայց աս խօսքերով նաւապետին
սիրտը չէր հանդէր: Ալախնալով թէ
տղան իր վրայ կըմնաց, « Հասցա ինչ
կուզէք որ ընեմ աս թշուառական տղան,
պառաց պարօնին երեսն ՚ի վեր. հա-
րուստ մարդ մը չեմ որ քովս առնեմ.
արդէն ես իմ զաւկըններս հաղիւ կըր-
նամ կոր նայիլ, աս ալ վրաս մընաց
նէ ինչ պիտի ընեմ: Ինչ որ կուզէ ըլ-
լայ, տեղ մը դանելուս պէս կըթողում:
Եսկէ վերջը մէյմ ալ նաւս մարդ չեմ
առներ՝ ինչվան չիքննեմ չիմանամ ով
ըլալը, որ մէյմըն ալ գլխուս ասանկ
փորձանք չիգայ »:

Ես մարդուն ըրած աղաղակն ու
զուրյած խօսքերը լսելով պարօնն Ալա-
լին խաթունը դուրս ելաւ, մօտիկ
ցաւ նաւապետին ու ըսաւ. « Բաւական
է պարօն, աս խօսակցութիւնը դադ-

րեցընելու համար՝ ես ու էրիկս մեր վրայ կառնենք աս անմեղ տղուն հոգը: Արովհետեւ իմ աղջիկս պատճառեղաւ իրեն նաւ մտնալուն, ես կը հոգամ զինքը իմ զաւկիս պէս:

— Հա մայրիկ, ըսաւ Մարիամը աղէկ կընես որ կառնես. վասն զի Աթոնը անանկ անուշ, անանկ աղէկ տղայ է, որ իմ պզտի եղբայրս կըրնայ ըլլալ[»]:

— Ընանկ է, քու եղբայրդ պիտի ըլլայ, ըսաւ մայրը. ես վրան հոգ կը տանիմ. Ըստուած բարեգործութիւնը առանց վարձքի չի թողուր[»]:

Ըս խաթունին ըրած վեհանձնութեամբը ամմէն խօսակցութիւն դադրեցաւ: Վաւապետը ուրախանալով որ վրայէն թօթվեց խալըսեցաւ ան հոգէն, շնորհակալ եղաւ, նաւուն քիթը դարձուց գետին մէջտեղը. և բոլոր ճամբորդները դովեցին պարոն Ալալը այսպիսի բարեգործութեանը համար: Ըսանկով քանի մը օրէն ետքը անփորձ հասան Ակննա:

ԳՆՈՒԽ Գ.

Ազէկ կենցաղաւարութիւն :

Պարոն՝ Ալը երբոր իր բաները ապա-
հովցուց, միտքը դրաւ որ Վ կննա նըս-
տի. ուստի հոն փառաւոր տուն մը դնեց :
Անկէց ետքը սկսաւ վաճառականութեան
հետ ըլլալ, և երթալով հարբա-
տութիւնը աւելցաւ : Իր աղջկանը Մա-
րիամին վարպետներ բոնեց՝ ուսմունք
սորվեցընելու. Աթոն ալ կերթար մտիկ
կրնէր : Թէպէտ ինքը դեռ մասնաւոր
կրթութիւն մը չէր առած, բայց յար-
մարութիւն ունենալը շուտ իմացե-
ցաւ. քիչ ատենուան մէջ անանկ առաջ
գնաց, որ ամենքն ալ զարմացան :
Տարիքին հետ մէկտեղ իր բարի բարի
կատարելութիւններն ալ դուրս ելան :
Խոնարհ, հեղ, շարժմունքը խօսւածքը
սլարկեշտ, ջերմեռանդ, և բոլորովին

իր բարերարներուն հնազանդ : Պարոն Վալն ու իր կնիկը զաւկրներնուն պէս կը սիրէին զինքը, և շէին դադրէր զԱստուած օրհնելէն որ ասանկ խելացի ու առաքինի տղու մը իրենց ձեռքովը ուղեց բարիք ընել : Աթոն ալ իր կողմանէ շէր զիտէր թէ ինչպէս շնորհակալ ըլլայ անոնց, որչափ որ անոնց դուժն ու սէրը կը տեսնէր իր վրայ, այնչափ աւելի կը ճանչնար անոնց բարերարութեան յարգը և իր երախտագիտութեան պարտքը : Ըն բարեպաշտութեան ու առաքինութեան հունտերը որ աստուածասէր թէոզորան ցաներ էր սիրտը, մէկուն տեղը սկսան հարիւր բերել, ու օր օրուն վըրայ աւելի սիրելի եղաւ :

Արուհեակ ինքը վաճառականութեան սէր ու յարմարութիւն կը քրքրէր, պարոն Վալը իրեն տեսրակ բունել սորվեցուց : Աթոն քիչ ատենի մէջ սկսաւ տանը բաներն ալ հողալ, և քսան տարեկան շեղած անանկ ծառայութիւններ սկսաւ ընել, որ էն փորձ

մարդիկն ալ դժուարութեամբ կրնային ընել: Իր խոհեմութիւնն ու խելքը հազար բանի մէջ յայտնի երեցաւ. ուստի սարսն Սալին ալ վաճառականութիւնը օրէ օր մեծնալով, շատ բան Աթոնին վրայ կը թողուր:

Աթոնին բոլոր գործքերուն հողին բարեպաշտութիւնն էր. առաւօտ չէ եղած, որ առանց ջերմեռանդ սրտով աղօթք մը ընելու խուցէ՛ն դուրս ելէ՛ր: Արբոր գործքերը թող տային նէ՛ կերթար պատարագ կրլսէր. աղքատներուն առատ ողորմութիւն կուտար. ստէպ ստէպ կը խոստովանէր՝ սրբութիւն կատնէր. և բոլոր ջանքով կը զգուշանար ան ընկերութիւններէն որ իրեն բարեպաշտութեանը վնաս մը կրնային բերել: Թատրոնները՝ տեսարանները՝ իր աչքին առջևը աղոց դէշութիւն ու մեղք սորվեցընելու դպրատուններ էին: Վատարկութենէ կը խիստէր, ու գործքերը անանկ շուտով ու կարգով կանոնով կը կատարէր, որ ամէ՛ն տեսնող կը զարմանար, ու հետը սիրով կը կատարէր:

Աս բաներս տեսնելով պարոն Ալալը իր ընկերոջը խորհրդովը Աթոնին աղէկութեանը ու հաւատարմութեանը փոխարէն մը ընելու համար՝ որոշեցին Աթոնին հետ Վարխամը կարգելու՝ որ դիտութեանն ու առաքի նութեան կողմանէ Աթոնէն վար չէր մնար։ Օր մը պարոն Ալալը խնայուց իր մտաքը Աթոնին, ըսելով թէ քու ըրած ծառայութիւններուդ փոխարէն մը կուզեմ ընել։

Աս խօսքիս վրայ շատ զարմացաւ խեղճ տղան ու չէր դիտէր թէ ինչ ըսէ. « Հրամանքդ ինձի փոխարէն կուզես ընել, ըսաւ իրեն. ես հրամանքիդ սիւտի զուրցէի, թէ ուրիշ ինչ բան ալ կրբնամ ընել որ իմ վրաս ցրցուցած դժութեանդ հատուցմունք մը ըրած ըլլամ։ Թէ որ հրամանքդ չըլայիր, հիմա ես ինչ վիճակի մէջ էի։ Կուն գիտ հօր սէս նայեցար, ես թէ որ բոլոր կեանքիս մէջ աշխատելու ըլլամ, փոխարէնը չեմ կրբնար ընել. հիմա ինչպէս կրբնամ քեզի փեսայ ալ ըլլալ։

— Ինծի ոչ քու սպարաքդ դիանալս
պէտք է, ոչ ինչ մարդու զաւակ ըլլալդ,
բաւական է որ խիստ աղէկ ճանչցեր
եմ քու խելացի ու խոհեմ մարդ ըլ-
լալդ, ու ամիէն բանէն աւելի ճշմարիտ
քրիստոնեայ ըլլալդ[»] :

Մէկ քանի օրէն ետքը հարսնիքը
եղաւ : Աւ աս փոփոխութեամբս Աթոն
ամենեւին իր սպարաքէն շխալակեցաւ .
միշտ նոյն մնաց, և ամիէնուն բարի օրի-
նակ եղաւ իր բարեպաշտութեամբը :
Բոլոր քաղաքը կը ճանչնար իր նստած
տունը, որ աղքատներուն ու խեղճե-
րուն սպաստանարան եղած էր, աղքատ
չէր եղած որ իրեն իյնայ ու ձեռքը
սպարասկ ետ դառնայ : Ասոր համար
Աստուած ալ զինքը օրհնեց, ու ամիէն
բաները յաջող գացին :

Քիչ մը ատենէն ետքը կայսրը տես-
նելով սպարոն Ալալին սպատերազմի ա-
տեն ըրած օգուանները, ազնուականու-
թեան սպատիւ տրուաւ թէ իրեն և թէ իր
փեսային . և որոշեց որ անկէ վերջը ա-
նունին Ալալէմ ըլլի : Բայց Աթո-

նին բարեբարները շատ շիկրցան վայելել ան պատիւը, վասն զի քանի մը տարիէն վերջը մեռան :

Ասանկով Աթոն անբաւ հարստութեան ժառանգ ըլլալով մեծցաւ . ուստի վաճառականութիւնն ալ թողուց, Պատիէրա գնաց որ հոն երկիրներ գնէ : Ան միջոցին հոն տեղւանքի երկիրները շատ ածան էին՝ պատերազմներուն պատճառաւ . ուստի ուզածը բնաբերլով՝ Այյնքիլը բաւած երկիրը գնեց : Ասիկայ բերդ մը ունէր՝ փառաւոր պարտէզի մը մէջ շինած . պարտէզին ծայրն ալ կենդանիներ պահելու տեղւանք, բայց բոլորն ալ նորոգելու կարօտ :

Աթոն մէկէն ձեռք զարկաւ նորոգեց ամէն տեղը, ներսն ալ զարդարեց ու դարձաւ Վ կննա, առաւ իր ընկերը և աղաքը, ու եկաւ բնակեցաւ Այյնքիլը :

Հոն ալ մէկէն իր բարեգործութեան անունը ելաւ : Ար կողմը աչքդ դարձրնէիր՝ աւրած էրած շէնքեր կրտես-

նէիր . տեղ կար որ ամբողջ գեղեր
էրած էին , և խեղճ գեղացիքը ան
աւերակներուն տակը կը բնակէին : Ա-
ւելի ցաւալին ան էր որ խեղճ մարդիկը
սկսեալ եղած հունաւորը՝ դործիքները
չունէին , որ վարուցան ընելով ապրին :

Աս խեղճութիւններուն վրայ Աթո-
նին ու իր ընկերոջը սիրար կրկարբաէր :
Օր մը երբոր քալելու ելեր էին , տեսան
մէկ հայր մը ու մայր մը իրենց եօթը
ղաւակը գլուխնին ժողված նստեր խա-
շած խոտ կուտեն : Վարիամին սիրար
չիղիմացաւ , աչքները լեցւած ըսաւ
Աթոնին խեղճերուն քիչ մը ողորմու-
թիւն տալ . ան ալ մէկէն հանեց
քսակը , մէկ քանի ոսկի նետեց գրկեր-
նին :

Տուն որ եկան , Աթոն խօսք բա-
ցաւ Վարիամին հետ ան տեսած խեղ-
ճութիւններուն վրայ . « Աս կարծեմ
թէ , ըսաւ , անանկ քիչ մը ողորմութիւն
տալով բան չըլար , հասաւ անանկ ճար
մը ընելու է որ բոլոր խեղճութիւնները
արմատէն վերցնենք : Կնձի կերևնայ

Թէ մեր ունեցած երկիրներուն մէջի
եղած անտառները ջարդել տանք ու
ան փայտերով ըսենք տուներնին նո-
րողեն , ու ետքը մէյմէկ քիչ ստակ
տանք իրենց հարկաւոր բաներ գնե-
լու : Աս հեռու տեղերէ ցորեն բերել
կուտամ, և առանց ըստրկի կըրածնեմ
իրենց որ ցանեն . ինչ կըսես , կարծեմ
Թէ աս կերպով հաստատուն բարիք
մը կընենք իրենց » :

Մարիամ դովեց էրկանը խորհուր-
դը. « Աս ալ իմ կողմանէս պարտապ ա-
տեններս լաթ կըկարեմ իրենց ըսաւ .
մանաւանդ ան աղոց որ մերկ կամ
պատըռտած լաթերով կըպտըտին :

— Հատ աղէկ կընես » ըսաւ Ռ-
թոն . ես քանի որ կըմտածեմ Աստու-
ծոյ նախախնամութիւնը , խելքս չի
հասնիր : Աս որ ատենով աղքատ ողոր-
մելի աղայ մըն էի , ու կերթայի ան-
տառները խողակ կըծողվէի մօրս դիւ-
րութիւն մը ընելու համար , հիմա ա-
սանկ հարուստ ու այսչափ ընդարձակ
երկիրներու տէր ըլլամ , որ իմ տեսած

քալած անտառս ասոր մէկ կէսին
ալ չէր հասնէր: Աստուած ինծի այն-
չափ բարիք ըրաւ, որ խեղճ՝ մարդ-
կանց բարիք ընելու չըլլամ նէ՝ աշխրբ-
քիս վրայ ինծմէ: ասկերախտ անողցամ
մարդ չիկրրնար ըլլալ: Քանի որ իմ
հացէս աղքատներուն բաժին հանեմ,
խեղճերուն արցունքը սրբեմ, ու ապ-
րուստ մը դանել տամ աս գեղիս խեղճ
գեղացիներուն, ես ինծի երանի կու-
տամ: Աղքատաց բարիք ընելը՝ ամե-
նեին ուրիշ մէկ զուարճութեան մը
հետ չեմ փոխեր»:

Աթոն ետքը հրամայ որ իր գեղին
մէջ գրտուած գեղացիներուն զխաւոր-
ները քովը գան, երբոր ամմէնքը ժող-
վեցան՝ դնաց ինքն ալ մէջերնին նըս-
տաւ ու յայտնեց իր միաքր, որով աշ-
խարհք իրենցը եղաւ: Այլ ինչպէս որ
խօսք գրեր էին՝ երկրորդ օրը մէկտեղ
գացին անտառները՝ զատեցին ինչ ծառ
որ սլիախկարէին: Վարձան ամմէնքը շե-
նեցին աներնին, արտերնին հերկեցին
ցանեցին, և հինգ տարիէն անանկ շէն-

ցաւ զարդարեցաւ զեղը՝ որ առջինէն
աւելի ծաղկած տեղ մը եղաւ :

Ա՞յլ կրրնայ սգաամել Աթոնին ուրա-
խութիւնը՝ որ կրրցաւ իրեն սէս խեղ-
ճերուն բարերարութիւն ընել: Շատ
անգամ երբոր անէն կելլար, զեղացիք
զլուխը կրթափէին ձեռքը սպանելու,
և իրենց երախտադիտութիւնը ցուցը-
նելու: Ըմմէն ծառայութեանը սիրով
կրվազէին, ամմէն կերպով իրեն բրած
բարիքներուն փոխարէն մը ընել կրջա-
նային :

Բայց Աթոն, որ անկէց ետքը սա-
րոն Ալաշէյմ կըսէր, ուզեց ուրիշ
բարիք մըն ալ ընել. գալրոց մը շինել
տըւաւ զեղի տղոցը համար, և երե-
ւելի վարպեաներ բռնեց: Արբեմն եր-
բեմն ինքրն ալ կերթար, կըզովէր՝
կըքաջալերէր զանոնք որ աւելի յատա-
ջացեր էին, և զիրենք յորդորելու հա-
մար պարզեներ ալ կուտար: Երբա-
րեգործութիւններովը զարդարեցաւ
նաև զեղին ժամը ոսկիէ արծթէ ըն-
ծաներով :

Աս կերպով ան կողմերը տեղ չիմը-
նաց որ աս առաքինի մարդուն աղէ-
կութիւններուն մէկ նշանը չիտեսնուի,
և չիմացի՝ թէ ասանկ կըլլայ հարըս-
տութիւն բանեցընելը:

ԳԼՈՒԽ Գ

Աստուծոյ ճամբաները միշտ
սքանչեւի են :

Ան միջոցին որ Աթոն իր բարի վարքովը և աչքաբացութեամբը օրէ օր իր հայրազրին աչքը կըմանար, իր խեղճ մայրը կեանքը աղքատութեամբ կանցընէր. բայց միշտ ջերմեռանդ ու Աստուծոյ կամացը հնազանդ : Ան աղքատ անակէն չելաւ, ուսկան շինելը ձեռքէ չիթողուց, ինչվան որ սրտաբազմը հասաւ Ղանուբ դետին քովերը՝ Տեսնելով թէ իր անակը վտանգի մէջ է, առաւ դորձկփները գնաց իր ձրկնորս եղբօրը քով : Բայց հոն ալ շատ չկարցաւ կենալ. վասն զի թշնամիները անօթի դաղանի պէս յարձրկեցան դեղին վրայ, ու ամէն բան կողոպտելէն վերջը՝ կրակ տըւին մոխիր դար-

ձուցին. ասանկ ըրին քովի դեղերն ալ:
Թէոդորան ելաւ զնաց երեսուն մղոն
հետո լեռներուն մէջ տեղ մը իր քրո-
ջը տունը: Քոյրը շատ սիրով ընդու-
նեցաւ զինքը. Թէոդորան ալ սկսաւ
կրթել անոր զաւկրները: Իսկ եղբայ-
րը ուրիշ ձկնորսի մը քով մտաւ:

Թէոդորան ու իր քոյրը զլուխ զլիւի
առլաճ՝ համբերութեամբ կրջանային
իրենց քաշաճ նեղութիւնները իրարու
անուշցրնել: Տարիներ անցնելէն ետքը
երբոր պատերազմը դադրեցաւ, կա-
մայ կամայ ամէն բան տեղը սկսաւ
դալ. Թէոդորան օր մը թուղթ առաւ
եղբորմէն, որ կըզրէր՝ թէ ընկերս մե-
ռաւ, և ես բարեպաշտ իշխաններէ օղ-
նութիւն գտնալով սկսայ առջի տունս
նորէն շինել, աղէկ կընես թէ որ ել-
լես քովս գաս, որ քու բանդ ալ հոգամ:

Թէոդորան մնաս բարով ըսաւ քրո-
ջը, դարձաւ եղբորը քով: Տունը առ-
ջի տեղը շինուեցաւ, պարտէզը մաք-
րուեցաւ, և երկու տարիէն ետքը
Խեղճ ձկնորսը իր հանդիսար գտնալով

միտքը զրաւ որ ալ հոն ապահով իր
օրերը լմնցընէ :

Գարնան ատենը օր մը թէոդորան
իրիկւան ժամէն ելելէն վերջը , օդը
գեղեցիկ ըլլալուն ուղեց քիչ մը ժուռ
զալ , ուստի գլուխը քաշեց գնաց դէպ
'ի ան անտառը՝ ուր էր իր անակը . որ
չափ որ առաջ կերթար , այնչափ զար
մանքը կաւեղնար : Ամէն բան փոխ
ւած էր . ան սղտի ճամբան որ իր տու
նը կը հանէր՝ բոլորովին կորսուեր էր .
անտառին երեսը փուշ ու տատասկ լեց
ւեր էր . ծառերը թուփերը խոշորցած՝
արգելք կրնէին համարձակ քալելու .
խեղճ կիներ սաստիկ նեղութեամբ հա
զիւ կտոր մը առաջ գնաց : Հատ փրն
տընեց իր անակը . բայց և ոչ մէկ նշան
մը կրրցաւ գտնել : Արտին կսկիծը խօս
քով շիպատմը իր : « Ինչպէս ամէն
բան աւրըներ է , կրսէր ինքնիրեն աչ
ւրները լեցուած . գատերազմը իմ խեղճ
տնակս ալ աւրեր է ուրեմն : Այսիմ
գտնէ կրրնամ գտնել ան ծառը , որուն
տակը ես ատենով այնչափ մտիթարու

Թիւններ ունեցեր եմ՝ վրան կախած
Մատուածածնայ պատկերքիս առջևը
աղօթք ընելով: Ա՛ւր էր թէ կարենայի
դանել ան պատկերքը, որ վախէս փախ-
չելու ատենս մտցայ հետս առնելու.
Հատ գէշ բան ըրի այնպիսի դանձը կոր-
սրնցընելովս. արդեօք ինչ եղած է »:
Աս ըսելով սկսաւ փնտոել պատ-
կերքին ծառը:

Արքոր ինքը ծառերուն ճիւղերը
մէկդի ընելու բաժնելու կաշխատէր՝ որ
կարենայ ճամբայ բանալ, ու ան մեծ
կաղամախին ծառը դանալ, տեսաւ որ
ծերուկ մը ձուկ բռնելու համար որդ
կրփնտէր: «Պարապ տեղը ատենդ
կրկորսընցնես սիրելի՛ ան քու տանդ
քովի եղած ծառը դանելու համար,
ըսաւ Թէոդորային. վասն զի անիկայ
շատոնց կացինին բերանը դացած պիւ-
տի ըլլայ: Վիտեմ որ դուն ալ մեզի
պէս կըղարմանաս այսչափ փոփոխու-
թիւններուն վրայ, որ մենք ալ մեր
դեղին վրայ եղած տեսանք պատե-
րազմէն վերջը: Ա՛նոնք որ մենք աղայ

դիտէինք՝ հիմա մարդ եղեր են , ու մենք ծերացանք ինկանք՝ որ ան ատե- նը նոր մարդ եղեր էինք : Ասանկ ալ աշխրբքիս վրայ ամէն բան փոխւելու հետ է . ասանկ ալ ծառերուն հիները կիյնան , որ պղտիկներուն տեղ ըլլայ , անոնք ալ իրենցմէ պղտիկներուն ձամբայ կուտան : Ասով Աստուած խրատ կուտայ մեզի որ աշխրբքիս հետ սրտերնիս շիկապենք . մեր հայրենիքը երկինքն է որ ոչ կը փոխուի և ոչ կաւրըլի . ջանանք որ բարի գործքերով ան տեղը հասնինք , ուր որ Աստուած պիտի ըլլայ մեր վարձքը յաւիտեան » :

Թէոդորա էրած սրտով մէյմըն ալ աչւըները չորս դին դարձուց ճայեցաւ , ու դարձաւ տուն :

Ան ամառը խիստ աղէկ անցաւ . կարծես թէ Աստուած գթալով ժողովրդեան քաշած նեղութեանը վրայ , ան տարւան առատութեամբը առջի միասնեբուն տեղը լեցուց :

Պարոն Ա չհէյմին տունը Թէոդորային բնակած գեղէն մէկ քանի մղոն

հետու ըլլալով, ան գեղն ալ իր ձեռքին տակն էր: Ատինալով որ շուրայ թէ խեղճ գեղացիք ձմեռը փայտին սղութեանը պատճառաւ նեղութիւն քաշեն, ուղեց իր անտառներուն մէջի հին ծառերը ջարդել աղքատներուն բաժնել. և ինքը անձամբ գնաց որ աս գործողութեանս վրայ կենայ:

Աննչել տըւաւ բոլոր գեղացիքը, մէկիկ մէկիկ հարցուց, կարօտութիւննին իմացաւ, ու մարդ գլուխ մէյմէկ երկերկու ծառ տըւաւ: Արբոր սկսաւ ամմէն մարդ իրեն ընկած ծառը ջարդել, մէյմըն ալ մէկ աղքատ կին մը մօտեցաւ պարոնին քովը, որ աւելի սրտին ցաւէն՝ քան թէ ծերութենէն պատւած կերեւնար, աս կինը թէոգորան էր: Ատնարհութեամբ պարոնին բարե մը տալէն ետքը, յայտնեց իրեն թէ « Աս շատոնցւրնէ որբեւարի մնացած կին մըն եմ, ու պատերազմի տակնէն ՚ի վեր ունեցածս չունեցածս կորսընցուցած ըլլալով, հիմա եղբորս տունը կընստիմ. բայց եղբայրս հի-

ւանդ ըլլալուն՝ ինքը շիկրցաւ զալ որ
հրամանոցդ իրեն տրւած փայտը առ-
նէ, ուստի կրխնդքեմ որ իր փայտը
տաս ինծի»:

Աթոն աս կնկանը պարկեշտութեա-
նը ու պարզմտութեանը վրայ ափշե-
ցաւ. և ան միջոցին որ ինքը դարձեր
չորս դին կրնայէր թէ որ ծառը տայ
Թէոգորային, անիկայ աղէկ մը աչ-
քին ծայրովը սկսաւ նայիլ դիտել այն-
չափ բարեգործութեան համար անու-
նը եղած պարոնին կերպարանքը: Ա-
նոր առողջ, գեղեցիկ, ու զուարթ
դէմքը, փառաւոր հազուատը, ձեռքի
ունեցած աղամանդէ մասնին, Թէո-
գորային շատ զարմանք բերին:

Աթոն նշան տրւաւ փայտ կտրող-
ներուն որ ան որբեարիին համար, իր
քովի եղած աղւոր կաղամախի ծա-
ռը կտրեն:

«Ինչպէս, պարոն, դարձաւ ըսաւ
անոնցմէ մէկը. աս խեղճ կնկան հա-
մար աս գեղեցիկ ծառը կուզես կրտ-
րել. անոր փայտը մինակ հրամանոցդ

տանը կրվայլէ. ուրիշ փայտ շատ, ա-
նոնք տալու է սասանկներուն».

Պարոն Աթոնը աղէկ մը շեխեց
մարդուն, և ծանր կերպով մը ըսաւ.
«Տէրը ես չեմ մի, իմ բանս ինչպէս
ուզեմ անանկ կրղործածեմ. չէ նէ
միտքդ դրեր ես թէ մեզի պէտք չեղած
բաները աղքատներուն պիտի տանք:
Մենք մեր եղբարցը ամմէն բանէն
լաւ բաժին պիտի հանենք. իմ հրա-
մանս է. հիմա աչքիս առջևը առ ծա-
ռը պիտի կտրէք ջարդէք, ու մէկէն շալ-
կէք տանիք առ որբեւարիին տունը,
ինչ կեցեր էք, շուտ ըրէք» :

Խեղճ որբեւարին չէր գիտէր թէ
ինչպէս շնորհակալ ըլլայ պարոնին. և
ցած ձայնով մը ըսաւ, «Խմ որդիս ալ
ըլլար՝ կարծեմ թէ ասկէց աւելի առա-
տաձեռնութիւն չէր կրրնար ընել. Աս-
տուած օրհնէ զինքը» :

Աթոն որբեւարիին շնորհակալու-
թիւններէն խալըսելու համար՝ գնաց
ուրիշներուն բանը հողալու :

Փայտ կտրողները սկսան զարնել

կացինը ծառին, որ խոշոր ըլլալուն համար շատ դժուար կրկրարուէր. վերջապէս ցընցըւելով ինկաւ վար, կեղեն ալ ճղբըւեցաւ, մէջէն բան մը դուրս ցաթկեց :

« Այն աս ինչ բան պիտի ըլլայ » կանչեցին մարդիկը, ու կացինները թռչուցին վրան թափեցան :

« Տեսէք ինչ սիրուն, ինչ դեղեցիկ պատկերք է » ըսին, ու սկսան մէկը մէկալը նայիլ : « Այդ է նայէ, ըսաւ մէկը, ցաւադին Աստուածածինն է խաչին տակը նստած :— Տայց ինչ սիրուն քաշածք է » ըսաւ մէկալը : « Իրատ որ վարպետ մարդու բան է » ըսաւ ուրիշ մը :

« Հասցա շրջանակը ինչ սիրուն է, ես մէկ օրւան առնելիքս կուտայի աս պատկերքիս համար » կրսէր ուրիշ մը :

— Տայց ինչպէս աս պատկերքը ծառին մէջ մտեր է :

— Աղիտէ քանի հարիւր տարի է որ մէջն է » ըսաւ առջինը :

— Ալըսիալիս բարեկամ, ատիկայ

անկարելի է . ինչու որ դեռ քաշւածքը նոր է . ես անոր վրայ ալ կըզարմանամ թէ աս թաց տեղը ինչպէս առանց աւրըւելու մնացեր է : Ինծի կերեւոյ որ աս պատկերքը պատերազմին ատեն ները որ այնչափ մարդիկ լեռները փախեր էին՝ մէկը աս ծառիս վրայ կախեր է : Ինչ և իցէ , աս պատկերքը շատ սիրուն բան է » :

Աս փայտ կարողներուն վիճարանութիւնը պարոնին ականջը հասաւ , մօտիկցաւ քովերնին նայելու թէ ինչ կայ :

Փայտ կարողները մէկբերան դարձան ըսին իրեն . « Տես պարոն , մէկ գեղեցիկ պղտի պատկերք մը դտանք » :

Առաւ Աթոն պատկերը սկսաւ աղէկ մը նայիլ . « Երաւ որ շատ գեղեցիկ է ըսաւ . շատ վարպետ քաշւածք . աս ինչ անուշ կերպով ձգւած է Աստուածածնայ տրամութիւնը , ան վեր վերցուցած աչւրներուն գիրքը ինչ բնական է . հասցա ան կասուտ գլեւտին ծալքը ինչպէս ալ դուրս ցաթ-

կամ է: Մ'վ գիտէ, որ բարեպաշտ մար-
դը կախեր է ատենով հոս, որ երբեմն
երբեմն կուղայ եղեր մտածական ը-
նելու աս առանձին տեղը, կամ Ա.ս.
տուածածնայ ոտքը ինկած իր թշուա-
ռու թիւնները կուլայ եղեր. որ ետքը
կեղևը մեծնալով մէջը ծածկըներ է,
ինչպէս շատ անգամ կըլլայ: Քայց
նայինք տակը գիր մը կայ գրած», ըսա-
ռու դարձուց սլատկերքը որ կարգայ:

Հագիւ թէ մէկերկու բառ կարգաց,
երեսին գոյնը նեակց, ձեռւոնները ըս-
կըսան գողգըղալ, ծնկւոնները շիրոնել,
պէտք եղաւ որ մէկգի քաշի նստի,
գտակն ալ վար քաշեց որ խոսիլիը
չիմացի:

«Տէր Աստուած, աս ինչ բան է որ
կարգացի» ըսաւ ինքիբեն:

Մէյ մըն ալ կարգաց գրուածքը, որ
կըսէր. «Յամի տեսան 1562, Հոկ-
տեմբերի 10. իմին մէկ հատիկ վեց
«տարեկան սիրելի որդիս Սամմէր Ա.
«Թոնը վերջի անգամ աս կաղամախի
«Ճառին տակը սլատկած տեսայ: Աւր որ

«է՛ Բստուած հետը ըլլայ, կա՛մ գառ,
«նայ գայ իր սգաւոր մայրը մխիթարէ»:

ԹԷՈՂՈՐԱՆ ՍՈՄՄԷՐ”:

ԱՆ Աթոն շիկրնալով բռնել իր սրտին ցաւը՝ սկսաւ ըսել. «Անտարա-կոյս աս պատկերքը իմ խեղճ մայրս կախեր է հոս որ իմ կորսըւելուս վըրայ մխիթարի. անունը, օրը, տարին յայտնի կըցուցնեն իրեն ըլլալը: Արդեօք հիմայ ինչ եղած է: Ի հարկէ մեռած պիտի ըլլայ. վասն զի որչափ ետէ եղայ գանելու, ամենեին տեղեկութիւն մը շիկրցայ առնել վրան. Բստուած ողորմի հոգուն»:

Իսկ Թէոդորան փայտերը առնելէն ետքը երբոր ուրիշ գրացի գեղացի կընկան մը հետ տուն գառնալու վրայ էր, լսեց պատկերքին բանը. քիչ մը մօտիկցաւ, տեսաւ որ պարոնը ձեռքը բռներ կընայի, շուտով մը ճանչցաւ: Ան ատեն սիրտը շիղիմանալով քա-

զարաւարութիւն շինայեցաւ , աչւր-
ները լեցւած մէկդի ըրաւ ժողովուր-
դը՝ մօտիկցաւ պարոնին քով . « Ա՛հ
տէր իմ , ըսաւ , առ պզտի սպասկերքին
տէրը ես եմ . կաղաչեմ , շնորհք ընես
ինձի տաս : Ատիկայ մեր աւագերէցը
տըւաւ ինձի , որ իմ որդւոյս կորսըն-
լուն ցաւը անով փարատի : Իմ անունս
է ատոր վրայի դրուածքը . և կըսեմ
Յէնոգորա Սումէր . բոլոր իմ զբայի-
ներս ինձի վկայ թէ զուրցածներուս
մէջ ստութիւն չիկայ : Աուզեսնէ՛ բեր-
նուց ալ զուրցեմ ինչ որ ատոր վրայ
գրեցքահանան ինձի տըւած ատենը » :

Ետքը մէկէն պարոն Աթոնին ոտ-
քը ինկաւ ըսելով . « Ա՛հ , աս ի՛նչ
մեծ ուրախութիւն է ինձի . քսանը
վեց տարիէն ետքը նորէն արժանի ե-
ղայ տեսնելու ան տեղը , ան կաղամախին
ծառը որն որ հրամանագր ինձի տըւիր ,
և իմ խեղճ Աթոնս տակը վերջի ան-
գամը քնացաւ : Բայց աւելի ուրախ
կըլլայի թէ որ իբե՛ն վրայ լուր մը առ-
նէի : Ա՛հ իմին խեղճ Աթոնս . ա՛հ ի-

մին սիրուն զաւակս . ալ յոյս չիկայ
ինծի գրեզ տեսնելու աս աշխրթքիս
վրայ : Աս ծառը քանի որ կըտեսնեմ,
կարծեմ թէ քու գերեզմանդ է . ասոր
տակը այսչափ ատեն ես գրեզ մեռած
սեպելով այնչափ արցունք թափեր եմ :
Ա՛հ, հիմա բոլոր սրտիս ցաւերը նո-
րոզւեցան . ա՛հ, միայն ասով զիս եր-
ջանիկ կըսեպեմ, թէ նորէն տեսայ աս
տեղս՝ գերեզման չիմտած, ուր որ դուն
անշուշտ ինձ մէ առաջ մտեր ես . . . » :

Ալ չիկրցաւ լալէն խօսքը առաջ տա-
նիլ : Արդէն պատկերքին էտեի գրը-
ւածքէն Աթոնին սիրտը ելեր էր . երբ-
որ մօրը աս կերպը ու խեղճ թափելը
տեսաւ նէ՛ ալ չիզիմացաւ : Աուզէր
մէկէն մօրը դիւրիլը լինալ սրբւրւիլ, ք-
սել, թէ ես եմ ան քու կորսընցուցած
տղադ որ մեռած կարծեր ես . բայց
վախցաւ թէ յանկարծ անանկ անկար-
ծելի ուրախութիւնը իրեն մահ կըրնայ
բերել : Աւստի խոհեմութիւն բանե-
ցընելով բոնեց ձեռքէն, վեր վերցուց
զինքը, նստեցուց քովը նոյն ծառին

կոճին վրայ ու ըսաւ. «Սիրտդ ուրախ
բռնէ, դեռ որդիդ ողջ է, ես կըրճանջ
նամ զինքը. խօսք ալ կուտամ քեզի
որ քու ձեռքդ հասցընեմ»։

Աս խօսքերովս թէոզորան կարծես
թէ խորունկ քունէ մը արթընցաւ. աչ-
ւրները մէյմը գէպ 'ի երկինքը կը դար-
ձընէր Աստուծոյ շնորհակալ ըլլալով
որ իր որդին դեռ կենդանի պահեր է.
մէյմըն ալ պարոնին կընայէր թէ ար-
դեօք իրան է անանկ մեծ աւետիսն որ
իրեն տըւաւ։

Աամաց կամաց երեսը գոյն եկաւ.
իր որդին շուտով տեսնելուն անուշ
յոյսը՝ սիրտը հանդարտեցուց. աչքին
արցունքները սրբեց, սկսաւ ծիծաղ-
երես մէկուն մէկալին նայիլ, որ կար-
ծես թէ կեցեր իրեն ուրախութեանը
կուղէին մասնակից ըլլալ։

Աթոն տեսնելով որ բաւական պատ-
րասուեցաւ, ալ շիկրբցաւ ինքզինքը
բռնել. դարձաւ ըսաւ թէոզորային.
«Ո՛վ սիրելի մայր իմ, ես եմ քու որ-
դիդ. քսանը վեց տարիէն 'ի վեր կոր-

սընցուցած տղադ ես եմ. ես եմ քու
Ոթոնդ, գրկէ զիս : — Դու, իմ
որդիս Ոթոն . . . » ըսաւ Թէոդորան
ու մարեցաւ ընկաւ գիրկը :

Բոլոր կեցողներուն սիրտը ելաւ,
սկսան լալ, ու ջանացին Թէոդորային
խելքը գլուխը բերել : Արդին ամեն
ջանք ըրաւ որ մայրը արթըննայ. իրեն
ալ ուրախութենէն լեզուն կասուեցաւ,
չէր գիտէր թէ ինչ ըսէ :

ԳՆՈՒԽ Ե

Փոթորիկէն վերջը հանդարտութիւն
կըլայ, նեղութենէն վերջն ալ
միտթարութիւն :

Արբոր թէոգորային խելքը զլուխը
եկաւ, ըսաւ իրեն Ոթոնը. « Արատես-
նաս մայր իմ սիրելի, որ Աստուած
քու ինծի համար ըրած աղօթքդ լսեր
է. վասն զի զիս ամենեին երեսէ չի-
ձգեց : Ինչպէս ինքը սուրբ Աս-
տուածածինը՝ իրեն որդւոյն յարու-
թեամբը միտթարեց, ասանկ ալ այս-
օր զքեզ միտթարեց՝ զիս նորէն քեզի
տալով : Աս ան ծառն է, որուն տակը
մենք մէկմէկէ բաժնուեցանք, ու նորէն
աս ծառիս տակը հիմա մէկզմէկ զը-
տանք : Աստուած ասանկ կամեցեր է
եղեր մեր օգտին համար. մեզի ուրիշ
բան չիմնար, բայց եթէ մէկտեղ Աս-

տուժոյ ողորմութեանը փառք տանք ,
որ զմեզ ասանկ խելքէ մտքէ շանցած
կերպով մխիթարեց : Վիտեմ որ քու
սիրտդ շատ տրորեցաւ իմ կորսուե-
լուս վրայ , քու օրերդ ցաւով ու տրտա-
մութեամբ անցուցիր , բայց ինչ ընենք ,
եղաւ ըլլալիքը . փոթորիկէն վերջը
հանդարտութիւն կըլլայ , նեղութե-
նէն վերջն ալ մխիթարութիւն :

— Այդէկ կըսես որդեակ , ըսաւ մայ-
րը . ու իր Աթոնին վրան նայելէն չէր
կշտանար . իրաւ է , մեծ նեղութիւն
էր որ Աստուած տըւաւ ինձի , բայց
աս ալ աւելի մեծ մխիթարութիւն է :
Արբոր զքեզ տեսայ , ես քաշածներս
բոլոր մոռցայ , երանի՛ ինձի որ քեզ
իմ գիրկս կըտեսնամ կոր : Ա՛վ զի-
տէ . իմ քովս մնացած ըլլայիր նէ՛
կարելի է թէ ինչվան հիմա ողջ մը-
նացած ալ չէիր : Աստուած անոր հա-
մար զքեզ քովէս հեռացուց որ ինձ-
մէ հեռու ըլլաս . հոն կըթըրեցար
մեծցար առաքինութեամբ ու բարե-
պաշտութեամբ , ու հիմա դարձար քու

Հայրենիքդ , զիս գտար , որ ծերու-
թեանս ատենը իմ մխիթարանքս ըլ-
լաս , ինչպէս որ արդէն բոլոր զեղացոյ
երջանկութեանը պատճառ եղեր ես» :
Ասոնք խօսելով չէր կշտանար լալէն
ու զինքը պազնելէն :

Աս կերպով ուրախութեամբ անցած
ժամանակը խիստ կարճ երեցաւ Ռայտ
կատրողները և բոլոր հոն գտնողները
հասկրցան թէ աս կարդէ դուրս բան
մըն է , և մէջերնին կը խօսէին թէ հոս
տեղս Աստուծոյ յայտնի հրաշքը կայ :

Արևը մտաւ , մութը կոխեց , պա-
րոն Աթոնը իմացուց մօրը՝ թէ պէտք
է տուն դառնանք : Այլըսպրեց իր
զեղապետին որ երթայ թէ ոգորային
եղբօրը հասկրցընէ , թէ աս իրիկուն
չիդար , ու վաղը առաւօտ իր Աթոնին
հետ մէյտեղ կուգան : Թէ ոգորան
աղաչեց ան ատենը իր դրացի կըն-
կանը՝ որ ան իրիկունը ինքը կենայ
հիւանդին քովը , խոստանալով թէ եր-
կրորդ օրը աշխատանքին փոխարէնը
կընէ : Պարոն Աթոնը մէկէն հանեց

քօակը՝ ոսկի մը արուաւ անոր, ու նորէն ապրսպրեց իր մօրը ըսածը :

Ամէնքը քաշուեցան տեղերնին, Աթոն ալ մօրը հետ ելան մեծ ճամբուն վրայ, ուր որ փառաւոր կառք մը կեցած իրենց կըսպասէր, մտան մէջը :

Բայց թէոդորան բոլոր ան ճամբուն մէջ ուրախութենէն ապշած էր. կրխայնիմ կըսէր տղուն՝ ասանկ հինումին հազուսաներովս խաթունիդ առջին ելելու : Աթոն սիրտ արուա իրեն, ու կառքէն վար իջնելու ատեննին ձեռքէն բռնեց տարաւ ներս՝ իր ընկերոջը առջևը հանեց :

Մարիամ որ աղէկ զխտէր հազուատէն շիշափել մարդը, մեծ սիրով և ուրախութեամբ ընդունեցաւ իր կեսուորը, վազեց սրագտրուեցաւ հետը, և սկսաւ ամմէն կերպով յայտնել իր սրբտին ուրախութիւնը՝ իր էրկանը մայրը տեսնելուն համար : Իսկ թէոդորան կուլար միայն :

Ասանկ քաղցր ուրախութեամբ քիչ մը ատեն անցնելէն ետքը, առաւ Մարիամը զթէոդորան տարաւ սրահին

քովի մէկալ սենեակը. « Հրամէ եկուր ըսաւ, որ տեսնաս իմ մանտրտիկ գանձերս » : Թէոդորան կարծեց թէ դէզ դէզ ոսկի , արծաթ , ադամանդներ , մարգրիտներ պիտի տեսնէ : Այնքան ալ տեսաւ որ սենեկին մէկ անկիւնը փառաւոր նստարանի մը վրայ երկու հատ սիրուն տղաք նստեր կրխաղան՝ Մատոնիկը ու Վարդուհին , դայեակն ալ իրենց քովը :

« Ե՛հա ասոնք են , ըսաւ Վարիամ Թէոդորային , ասոնք են իմ մանտրտիկ գանձերս . կըրուսամ որ ատենով ասոնք ալ իրենց հօրը նման կըլլան , ու մեզ կուրախացընեն » :

Ատքը դարձաւ ըսաւ տղոցը . « Ահէք տղաքս , եհէք ձեր մեծ մօրը ձեռքը պաղէք , որ մենք մեռած կարծէինք , ու Ե՛ժ պարզեց մեզի » : Ենոնք ալ մէկէն ցաթկըտելով եկան զիրկը ընկան : Թէոդորան վրանին գուրգուրալով զմայլելով առաւ սիրեց զիրենք , վրայ եկաւ Աթոն , մօրն ալ սիրտը նորէն ելած , ըսաւ անոր .

« Ե՛տ երեկ էր որ սաստիկ տըրա-

մութեան մէջ թաղւած էի . ու հիմա անանկ ուրախութիւն մը ունիմ որ չեմ կրրնար պատմել, չեմ կրրնար հասկրցընել . կարծեմ կոր թէ տարիներ անցեր են առաւօտանց'ի վեր՝ քանի որ եղբօրս տնէն ելեր եմ : Այնպէս զարմացեր եմ աս բաներուս վրայ՝ որ լալէն , ու Աստուծոյ դատաստանին վրայ զմայլելէն 'ի զատ ընելիքս չեմ գիտեր : Տէր Աստուած իմ, թէ որ աս աշխրաբիս վրայ այսպիսի կերպով զմեզ կրմխիթարես նէ, հապա ինչ պիտի ըլլայ երբոր օր մը արժանի ըլլանք արքայութեան մէջ զքեզ վայելելու : Ա՛հ , արժանի ըրէ զմեզ ամմէնքս ալ ան օրւան՝ որ մէկտեղ քու ոտքդ ընկած՝ զքեզ փառաւորենք յաւիտեան :

— Աստուած ընդունելի ընէ զուրցածներդ , ըսաւ Աթոն . ես իմ կողմանէս աս օրւան դիպուածին մէջ յայտնի կրտեսնամ Աստուծոյ անբաւ գթութիւնը : Աստուած թեթեւ հիւանդութիւն մը խրկեց եղբօրդ վրայ , որ պէտք ըլլայ հրամանքիդ անտառը գալու : Օխ

շարժեց որ երթամ դէպ 'ի ան ծառը՝
ուր որ ես վերջի անգամը քուն եղայ,
ու դուն մէյմըն ալ զիս շիտեսար: Ան
ծառը ես առանց դիտնալու և առանց
ուրիշներուն խօսքին մտիկ ընելու ու
բռշեցի որ քեզի համար կարեն, ու վը-
րայէն գտանք աս սղտի սլատկերքը՝
ըսաւ, ու հանեց Աթոն ծոցէն սլատ-
կերքը՝ ցրցուց Վարիամին ասանկ ինքն
ալ կարճ կերպով մը ան դիպուածին
սլատմութիւնը հասկըցաւ . ուրախու-
թեամբ համբուրեց սլատկերը ու փառք
տըւաւ Աստուծոյ, որ այնպիսի զար-
մանալի կերպով իր ամենակարողու-
թիւնը ցրցուց:

Ան ատենը խուցին դուռը բացե-
ցաւ, ու մաքուր հաղւած ծառայ մը
ներս մտաւ, ըսաւ՝ թէ կերակուրը սլատ-
րաստ է: Այլան իրերը մէկտեղ փա-
ռաւոր զարգարուն սենեակներէ անց-
նելով գնացին սեղանատունը, ու նըս-
տան սեղան: Ան ատենը տեսնելու էր
խեղճ թէ ոգորային զարմանքը . վա-
սըն զի ինչպիսի ան ատենը սրտին ու-

բախութենէն ուրիշ բաներուն ուշ չէր
զրած: Սեղանը մէկմէկէ գեղեցիկ՝ մէկ-
մէկէ ազնիւ ստուղներով ու կերակուր-
ներով զարդարած էր: Արծրթէ ա-
մանները հայլի սէս կը փալփրլէին,
փառաւոր կանխեղ մը սեղանին վրայ
կախած՝ արեղական սէս լոյս կու-
տար. ճարպիկ ծառաները իրենց փի-
րոջը էտին կեցած, նշան մը առած,
նուն սէս կամքը կը կատարէին: Ասոնք
ամի՛նն ալ թէոզորային համար նոր
բաներ էին, որուն կերակուրը ամի՛ն
իրիկուն՝ պաղ կաթ ու գետնիխնձոր էր:
Կերակուրէն վերջը մէկ ժամի շափ ալ
խօսակցութեան կեցան սեղանատու-
նը. ան միջոցին տղաքն ալ եկան. ետ-
քը թէոզորան տարին իր պառկելու
սենեակը՝ որ մէկալ տեղերուն սէս
սիրուն զարդարած էր:

Հետեւալ օրը պարոն Աթոնը ա-
ռաւ հետը իր մայրը, մտաւ կառք,
ելաւ գնաց իր քեռին տեսնելու:
Օրը ձկնորսը թէոզորային զրացի-
էն ամի՛ն բան իմացեր էր, աս աւե-

տիսը արդէն կէս մը առողջացուցեր էր զինքը . իսկ երբոր Աթոնն ու մայրը տեսաւ՝ բոլորովին ըռննացաւ , ու քաղցր արցունքով դարձաւ ըսաւ Յակոբ նահապետին պէս . « Ա՛լ հիմա հանդիսաւ սրտով կը մեռնիմ , որովհետեւ նորէն արժանի եղայ տեսնելու աս սիրելի տղան՝ որ մեր այնչափ հոգընելէն ետքը հիմա գանըւեցաւ . մենք կարծէինք թէ Դանուբ գետին մէջ խրղզուեր է , կամ վայրի գազանները զինքը պատրուտեր են . ահա հիմա գըռնըւեցաւ , մեզ ուրախացուց » :

Թէոդորան եղբօրը քովէն չիրածնըւեցաւ , ինչվան որ անիկայ ըսկսաւ իր բանին գործքին հետ ըլլալ :

Աս գիպուածը չորս գին տարածւեցաւ , ու ամէնքը երանի կուտային թէ մօրը և թէ որդւոյն՝ որ այսպիսի կերպով մէկզմէկ գտան :

ԳՂՈՒԽ Գ.

Պարոն Աթոնին առատաձեռն
նութիւնը :

Աթոն ու Մարիամ չէ թէ միայն
չխրաչնեցան անանկ աղքատ աղզա-
կաններ ունենալուն համար, հապա
ջանացին ալ ամէն կերպով ցուցընել
անոնց վրայ իրենց գութը: Թէոդորան
առին քովերնին, ու վրայէն աչքեր-
նին սրահաս չէր: Աւրիշ բաներէն ՚ի-
զատ, մէկ աղախին մըն ալ դրին որ
ծառայէ իրեն, այսչափ ալ ստակ կա-
պեցին որ ուղածին պէս գործածէ:
Ամէն օր Աթոնին հետ մէկտեղ սե-
ղան կընստէր, ասանկ ուրախութեամբ
ինչվան խոր ձերութիւն հասաւ ա-
ռանց մտմտութի: « Ի՛նչպէս անբաւ
է կըսէր՝ Աստուծոյ բարեցթութիւ-
նը, քանի որ երիտասարդ էի ու խճ

աշխատանքովս կրրնայի ասրուստս
դանել , նեղութիւն տրւաւ ինծի , որ
պէս զի Հիմա որ ծերացեր եմ ու բան
չեմ կրրնար ընել նէ՛ ամմէն բարիք
պարգևէ ինծի : Թէոր Աթոնս քովս
մնացած ըլլար , ով գիտէ ինչ կըլլար
ինծի ալ իրեն ալ՝ ան պատերազմին
ատենները : Ըն բանն որ ես մեծ խեղ
ճութեան տեղ կըդնէի , տես թէ ի՞նչ
մեծ օգուտներ բերաւ . ասանկ ահա
Ըստուած շարէն բարիք կըհանէ :
Մենք կոյր ենք . ինչ որ առջևնիս կը
տեսնենք՝ անոր վրայ դատաստան կը
նենք . ետևէն ինչ որ պիտի գայ՝ ան
չենք մտածեր , ու կըսկըսինք արամիլ
հոգ ընել ան բաներուն վրայ՝ որ
պէտք էր թողուլ որ Ըստուած ինքը
հոգայ » :

Պարոն Աթոնը մօրը ամմէն պէտք
եղած բաները առատութեամբ հոգա-
լէն ետքը , ետևէ եղաւ ծեր քեռիին
բաներն ալ կարգի գնելու . առատ
թողակ մը կապեց անոր , որ առանց
ուրիշի կարօտելու հանգստութեամբ

անցընէ օրերը: Աոյնալէս հոգաց նաև
իր մօրքուրները, և զամմէնքը երջան-
կացուց:

Ատքը Աթոնը վարսլետ պատկեր-
հանի մը ձեռքով նորոգել տըւաւ
Աստուածածնայ պատկերքը, շրջանա-
կին ալ նորէն ոսկի զարնել տըւաւ, ու
կախեց իր պատկելու խուցը անկողնին
վրայ, որ քանի որ տեսնայ՝ յիշէ Աս-
տուծոյ իրեն վրայ ցըցուցած նախա-
խնամութիւնը: Արբոր տղաքը քիչ մը
մեծցան, պատմեց անոնց իր պզտիկու-
թիւնը, իր կորսըւիլը, իր ճամբորդու-
թիւնը դէպ 'ի Ա երննա, իր հայրենիքը
դառնալը, և մանաւանդ իր մայրը զըտ-
նելը անտառին մէջ. միտքը ան էր որ
սրտերնուն մէջ տպաւորւի խոնարհու-
թիւնն ու բարեպաշտութիւնը: Տղա-
քը շատ օգուտ քաղեցին իրենց հօրը
պատմութենէն. խնդրեցին ալ որ մէկ
օր մը երթան տեսնեն անտառը ու ան
ծառին տեղը. հայրերնին ալ խնդիրք-
նին կատարեց: Արբոր տղաքը զար-
մացած աս ան ծաղիկները կընայէին

որ իրենց պարտեզին մէջ չիկար ,
գիտուածով գտան պղտիկ աղբիւր մը՝
որ հօրերնուն բնակած տնակէն շատ
հեռու չէր . « Աս աղբիւրիկը , ըսաւ
Աթոն , որչափ անգամ դացեր եկեր է
իմ մայրս ջուր բերելու համար , ես ալ
շատ անգամ եկեր եմ հոս ջուր խմելու ,
երբոր խողակ կը թողվէի . շատ պատուա-
կան աղբիւր է . ոչ ձմեռը կը սառի , ոչ
ամառը կը ցամքի , միշտ նոյնչափ ջուր
կը բղխէ : Ասանկ պիտի ըլլայ մեր սիր-
տըն ալ , սիրելի որդեակք իմ , ըսաւ Ա-
թոն , որ ոչ կիւրքերուն կրակը՝ և ոչ դըժ-
բաղդութիւնները կարենան զմեզ խը-
ռովել » :

Տղոցը հետ երբոր հասաւ բուն իր
ծնած տնակին տեղը , Աթոնին սիրտը
նորէն ելաւ ու չիկըրցաւ ինքզինքը բըռ-
նել , սկսաւ լալ , տղաքն ալ հետը լա-
ցին : Աստան իրենց տնակին տեղը , և
աս բաներուս վրայ կը խօսակցէին .
մէյմըն ալ յանկարծ ձայն մը լսեցին
անտառին մէջ : Շուտ մը ծառաներուն
մէկը վազեց եկաւ ըսաւ , թէ « Մարգ

եկաւ» . ու մէկէն երեցան Վարիամն
ու Ռէոզորան :

« Աւզեցինք մենք ալ ձեր հետը
դալ պըտըտիլ , ըսաւ Վարիամ : Կենք
ալ ձեզմէ ետքը մէկէն ճամբայ ելանք
առանց ձեզի տեսնըւելու . ուստի այս-
օր մեր տունը կերակուր ուտելու տե-
ղը , մենք հոս բերինք բաները որ հոս
ուրախանանք . աղէկ է թէ չէ :

— Հա , հա մայրիկ ըսին տղաքը , վա-
ղելով մօրերնուն քով , աղէկ մտածեր
ես . ինչ ուրախութիւն է , որ այսօր
աս անտատիս մէջ պիտի անցընենք » :

Ծառաները կերակուրները դեախ-
նը գրին , ծառերէն ճիւղեր կտրեցին՝
վրանի պէս բան մը շինեցին : Ատքը
կրակ վառեցին ու սկսան կերակուրը
եփել : Ալ ո՞վ կրնայ պատմել աս մի-
ջոցիս մէջ տղոց ունեցած ուրախութիւ-
նը : Ասկուղ կանանչ խոտին վրայ կե-
բան կերակուրնին , ու մութ ատեն
տուն դարձան :

Արբոր ամմէն բան ժողովեցին ու
ճամբայ պիտի ելէին , Վարիամ դար-

ՅԱՆԿ ԳԼԽՈՅ

- Գ 1. Ե. Միայն բարեպաշտութիւնն է
մարդուս ուրախութեւ պատ-
ճառ 5
- Գ 1. Բ. Աստուած իր ծառաները ձեռ-
քէ չի թողուր 29
- Գ 1. Գ. Աղէկ կենցաղավարութիւն . 41
- Գ 1. Դ. Աստուծոյ ճամբաները միշտ
սքանչեղի են 52
- Գ 1. Ե. Փոթորիկէն վերջը հանդար-
տութիւն կրլայ, նեղութե-
նէն վերջն ալ մի ի թարութիւն . 68
- Գ 1. Զ. Պարոն Ոթոնին առատաձեռ-
նութիւնը 77
-

50.

for

for

